

စစ်အုပ်စု၏ ရာဇဝတ်မှုများတွင် အလိုတူအလိုပါခြင်း

ကျရှုံးနေသည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း စစ်အုပ်စုနှင့် အလိုတူအလိုပါဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်

လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့် လူ့အခွင့်အရေးဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ)
CSO Working Group on Independent National Human Rights Institution (Burma/Myanmar)

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

Copyright © 2023

အလုပ်အဖွဲ့အကြောင်း

လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ) (“အလုပ်အဖွဲ့”) (ယခင်အမည် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အလုပ်အဖွဲ့) ကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ စတင်ဖွဲ့စည်းချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (MNHRC) ကို လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်း၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရှိ ထိရောက်စွာဖြင့် NHRI များ လိုက်နာရမည့် နိုင်ငံတကာအခြေခံမူဖြစ်သော ပါရီအခြေခံမူများနှင့်အညီ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူလူထု၏ အခွင့်အရေးများကို အမှန်တကယ် ကာကွယ်မြှင့်တင်ပေးနိုင်သော ကော်မရှင်တစ်ရပ် ဖြစ်လာစေရေး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ရည်ရွယ်ထားသည့်အတိုင်း အလုပ်အဖွဲ့ စတင်ဖွဲ့စည်းစဉ်မှစ၍ MNHRC ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို တစိုက်မတ်မတ် လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည်မှာ တရားမဝင်စစ်အုပ်စု၏ အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းမှုနောက်ပိုင်းအထိ ဖြစ်သည်။

သို့သော် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့နောက်ပိုင်း မြန်မာပြည်သူများ ကြုံတွေ့နေရသော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းအပေါ် MNHRC ၏ ရပ်တည်ချက်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် MNHRC အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ဆောင်ခြင်းထက် ၎င်းအား ပြည်သူ့ကို အမှန်တကယ် ကိုယ်စားပြုသော သီးခြားလွတ်လပ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အသစ်တစ်ရပ်ဖြင့် အစားထိုးဖွဲ့စည်းနိုင်ရန် မိမိတို့ အလုပ်အဖွဲ့မှ ပြောင်းလဲစဉ်းစားခဲ့သည်။ ထိုပြောင်းလဲစဉ်းစားချက်နှင့်အတူ မိမိတို့အလုပ်အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်များကို ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး အမည်ကိုလည်း လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေး ဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ) / CSOs Working Group on Independent National Human Rights Institution (Burma/Myanmar) ဟု ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် အလုပ်အဖွဲ့ကို နောက်ခံမတူညီသော အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၂၀ ဖွဲ့တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ Facebook: <https://www.facebook.com/WGonNHRIBurma>

ANNI အကြောင်း

အာရှဒေသ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ကွန်ရက် (ANNI) ကို ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေး ဌာန (NHRI) များနှင့် ဆက်စပ်သည့်ကိစ္စများအရေးကို လုပ်ဆောင်နေသည့် အာရှဒေသရှိ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ ပါဝင်သော ကွန်ရက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ လက်ရှိအချိန်၌ ANNI တွင် နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နယ်မြေဒေသ ၂၁ ခုမှ အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်း ၃၃ ခု ပါဝင်သည်။ ANNI အဖွဲ့ဝင်များသည် အာရှဒေသရှိ NHRI များမှ လူ့အခွင့်အရေးကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ကာကွယ်မြှင့်တင်

နိုင်ရန်အတွက် ထို NHRI များ၏ အလုပ်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းလာစေရေးကို အလေးထားလုပ်ဆောင်နေကြသူများ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို NHRI များမှ ပါရီအခြေခံမှုများနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ GANHR-SCA ၏ အထွေထွေလေ့လာဆန်းစစ်ချက် အပါအဝင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို ပို၍ကောင်းမွန်စွာ လိုက်နာစေရေးအတွက်လည်း စည်းရုံးလှုံ့ဆော်လျက်ရှိသည်။ ANNI ကွန်ရက်ကို ၎င်းတည်ထောင်စဉ် ၂၀၀၆ ခုနှစ်ကတည်းကပင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အာရှဖိုရမ် (FORUM-ASIA) မှ အတွင်းရေးမှူး အဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးထားသည်။ Website: <http://l.forum-asia.org/ANNI>

ဆက်သွယ်ရန်

လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေး ဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ)

Email: WG_NHRI@protonmail.com

အာရှဒေသ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများကွန်ရက်

Email: Anni@forum-asia.org

နိဒါန်း

ဤလေ့လာသုံးသပ်ချက်စာတမ်းသည် မြန်မာစစ်အုပ်စု၏ ကျရှုံးနေသော ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ အာဏာသိမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှုအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (MNHR သို့မဟုတ် ကော်မရှင်)၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် အလိုတူအလိုပါဖြစ်မှုတို့ကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ် ထားသည်။ ယခုစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပြန်လည်ပြင်ဆင်၍ လုံးဝမရတော့သည့် MNHR ၏ အခြေအနေနှင့် မြန်မာပြည်သူလူထုအပေါ် ကျူးလွန်နေသည့် စစ်အုပ်စု၏ အကြမ်းဖက်စစ်ဆင်ရေးနှင့် ရာဇဝတ်မှုများအတွင်း MNHR ၏ အလိုတူအလိုပါဖြစ်မှု အခြေအနေတို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဝင်အစိုးရဖြစ်သော အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) လက်အောက်တွင် လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းသည့် နိုင်ငံအဆင့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် အသစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေး လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေး ဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့များအလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ) (အလုပ်အဖွဲ့)၏ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အား ထောက်ခံအားပေးရန် လိုအပ်ကြောင်းကို နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေး ဌာနများဆိုင်ရာ အာရှ-ပစိဖိတ်ဖိုရမ် (Asia Pacific Forum - APF)၊ အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများဖိုရမ် (Southeast Asia National Human Rights Institution Forum - SEANF) နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများ မဟာမိတ်အဖွဲ့ (Global Alliance of National Human Rights Institutions - GANHRI) တို့အပါအဝင် ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးကို အသိပေးလိုခြင်း ဖြစ်သည်။¹ မြန်မာပြည်သူများ၏ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ရရှိရေးတိုက်ပွဲကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းက မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ရန်အတွက် ရေရှည် အတည်တံ့ဆုံး အဖြေဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် MNHR နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို အပြီးသတ်ဖြတ်တောက်ခြင်းဖြင့် အကောင်းဆုံးပံ့ပိုးနိုင်ကြောင်းကို ဤစာတမ်းက အဓိကထား ဆွေးနွေးတင်ပြ ထားပါသည်။

ဤလေ့လာချက်စာတမ်းသည် အာရှဒေသ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် ဆိုင်ရာ သုံးသပ်ထားသော ANNI 2020 အစီရင်ခံစာ (ANNI အစီအရင်ခံစာ)²ပါ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာအခန်းနှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် အလုပ်အဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် တိုးချဲ့ထားသော ANNI အစီရင်ခံစာ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အခန်းပါ အချက်များကို အခြေတည်ထားသည်။³ ထို့အပြင် ပါရီအခြေခံမှုများအရ နိုင်ငံအဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ဌာနတစ်ခု၏ ဝတ္တရားများနှင့်ဆန့်ကျင်နေသော MNHR ၏ လုပ်ရပ်များနှင့်

¹ Asia Pacific Forum. Available at <https://www.asiapacificforum.net/>, Southeast Asian National Human Rights Forum (SEANF), available at <https://seanf.asia/> and Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), available at <https://ganhri.org/>.

² နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများဆိုင်ရာ အာရှ NGO ကွန်ရက် (ANNI) သည် ANNI ကွန်ရက်ဝင် အဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်း၍ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများ၏ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ANNI အစီရင်ခံစာကိုထုတ်ဝေ၍ ပါရီအခြေခံမှုများနှင့် ဆန့်ကျင်သော NHRI များ၏ အရည်အသွေးများကို စိစစ်စစ်စစ် အကဲဖြတ်သည်။ <https://www.forum-asia.org/?p=36231> တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

³ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့များ အလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ)ကို ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအလုပ်အဖွဲ့အဖြစ် သိကြသည်။ NHRI များအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းဖြစ်သည့် ပါရီအခြေခံမှုများနှင့်အညီ NHRI အသစ်တစ်ရပ် တည်ထောင်နိုင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အသစ်ကို အလေးအနက်မြှော်မြင်စဉ်းစားနိုင်ရန် အလုပ်အဖွဲ့ကို နောက်ဆုံးမတိုင်မီတူသည့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း ၂၀ ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ပိုမိုသိရှိလိုပါက <https://www.facebook.com/WGonNHRIBurma>

ပျက်ကွက်မှုများကို ဤစာတမ်းတိုက စေ့စပ်သေချာစွာ သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။⁴ စစ်အုပ်စု၏ အာဏာလုယူရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် အလိုတူ အလိုပါဖြစ်နေခြင်းမှ အစ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် စစ်အုပ်စုမှ တောက်လျှောက်ကျူးလွန်ခဲ့သော ကြီးမားသည့် ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်မှုများအပေါ် တောက်လျှောက် နှုတ်ဆိုတင်ပြခြင်းအလယ်၊ ၂၀၂၂ နိုဝင်ဘာလ၌ စစ်အုပ်စု၏ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကိုထောက်ခံသည့် ကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်ခြင်းအဆုံး အာဏာသိမ်းမှု နောက်ပိုင်း MNHRC အား အကျဘက်သို့ အလျင်အမြန် ဆိုက်ရောက်စေသည့် အထင်ကရဖြစ်စဉ် ကောက်ကြောင်းများကိုလည်း ဤစာတမ်းက သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ MNHRC သည် ယခင်ရော ယခုပါ မည့်သည့်အချိန်ကမျှ မြန်မာပြည်သူများကို အမှန်တကယ် ကိုယ်စားပြုခြင်း သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော် ပေးခဲ့ခြင်း မရှိသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် အသစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းအတွက် အချက်အလက်များကို ရှိနှင့်ပြီးသောအချက်အလက်များအား သုတေသန ပြုထားပြီး ပြည်တွင်း မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အထူးသဖြင့် အလုပ်အဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ညှိနှိုင်းပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သည်။ ရှိနှင့်ပြီးသော အချက်အလက်များကို သုတေသနပြုရာတွင် ထုတ်ဝေပြီးသော ANNI အစီရင်ခံစာများ၊ ကုလသမဂ္ဂ အစီရင်ခံစာများ၊ GANHRI ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များနှင့် MNHRC ၏ အွန်လိုင်းရင်းမြစ်များ ပါဝင်သည်။ ယခုစာတမ်းကို အာရှဒေသ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများကွန်ရက် (ANNI) နှင့် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ အလုပ်အဖွဲ့ (မြန်မာ) (“အလုပ်အဖွဲ့”) တို့က ပူးတွဲရေးသားထုတ်ဝေသည်။

နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း

MNHRC သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ကနဦး စတင်တည်ထောင်ချိန်ကတည်းပင် ပြဿနာများ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။⁵ ပြီးခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း MNHRC သည် ပါရီအခြေခံမူများနှင့် အပြည့်အဝ လိုက်နာခြင်းမရှိဘဲ အမှီအခိုကင်းမှုနှင့် စုဖွဲ့မှုပိုင်းဆိုင်ရာ ကြီးမားသော ပြဿနာများရှိသည့်အတွက် GANHRI ၏ အဆင့်သတ်မှတ်ရေး ဆပ်ကော်မတီ (GANHRI-SCA) ၏ B အဆင့် (ပါရီအခြေခံမူများနှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ကိုက်ညီမှုရှိသည့် အဆင့်) သတ်မှတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။⁶ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ MNHRC

⁴ နိုင်ငံအဆင့်ဌာနများ၏ အဆင့်နှင့်ပတ်သက်သော အခြေခံမူများ (ပါရီအခြေခံမူများ)၊ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၄၈/၁၃၄၊ ၁၉၉၃ ဒီဇင်ဘာ ၂၀ တွင် ပြဋ္ဌာန်း။ <https://ganhri.org/paris-principles/> တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

⁵ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် သမ္မတသိန်းစိန်က မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (MNHRC) ကို ဖွဲ့စည်းသည့် အမိန့်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ တွင် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် ကော်မရှင်၏ တရားဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာက နှုတ်တစ်ရာ စာတစ်လုံးအနေဖြင့် အသက်ဝင်လာခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် <http://mnhrc.org.mm/en/> <https://www.facebook.com/myanmarnhrc>; မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၂၈ http://www.burmalibrary.org/docs23/2014-03-28-Myanmar_Human_Rights_Commission_Law-21-en.pdf

⁶ အဆင့်သတ်မှတ်ရေး ဆပ်ကော်မတီ၏ အစီရင်ခံစာနှင့် အကြံပြုတင်ပြချက်အပိုင်း၊ GANHRI, November 2015, အပိုင်း ၂, available at https://www.nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA_FINAL_REPORT

အား အဆောက်အအုံပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အကူများ၊ MNHRC ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များ၊ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဝန်ထမ်းများ၏ စုံလင်ကွဲပြားမှု လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့နှင့်အတူ ခိုင်မာအားကောင်း လာစေရန်နှင့် လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်လိမ့်မည်ဟု မြန်မာအရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများတွင် လုပ်ဆောင်နေသူများက မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။⁷ တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ ပဋိပက္ခများ၊ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသုဉ်းသတ်ဖြတ်မှု၊ တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ လိင်ပိုင်းနှင့် လိင်စိတ်ခံယူမှု ကွဲပြားခြားနားမှု အပေါ် အခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှုတို့ အဆုံးသတ်ရေး တောင်းဆိုရန် ကြီးကြီးမားမား ပျက်ကွက်ခဲ့သည့်အပြင် အခြားအဆောက်အအုံပိုင်းဆိုင်ရာ ပျက်ကွက်မှုများ ရှိနေသည့်တိုင် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက MNHRC ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် စဉ်ဆက်မပြတ် ပံ့ပိုး ရန်ကန်ခဲ့ကြသည်။⁸ သို့သော် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ကျရှုံးနေသည့်အာဏာလုယူရေး ကြိုးပမ်းမှုနောက်ပိုင်း MNHRC ၏ တစ်ရိုက်ထိုး ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းမှု များကြောင့် ၎င်းကို အဖတ်ဆယ်နိုင်လိမ့်မည်ဟူသော မျှော်လင့် ချက်များအားလုံး ပျက်သုဉ်းသွားခဲ့သည်။

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသုဉ်းသတ်ဖြတ်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဟောင်းတင်အောင် အပါအဝင် စစ်တပ်ကိုထောက်ခံသူအချို့နှင့် ယခင်ယခင် စစ်အာဏာရှင်များနှင့် စစ်ဘက်အရာရှိဟောင်းများနှင့် ပတ်သက် ဆက်နွယ်နေသူများက ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်နေကြသည့်အတွက် ကော်မရှင်အတွင်း စုဖွဲ့ထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ် များ၏ လူ့အခွင့်အရေးအရာ စုပေါင်းနားလည်တတ်ကျွမ်းမှုကပင် ကော်မရှင်ကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေခဲ့သည်။⁹ ၎င်းတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထားများသည် စစ်တပ် သို့မဟုတ် အစိုးရအပေါ် သစ္စာစောင့်သိရန်နှင့် အောက်ကျိုးရသည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၏ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် အလွှာခွဲစနစ်တွင် ခိုင်ခိုင်မာမာ အမြစ်တွယ်နေပြီး အမှီအခိုကင်းမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အလေးထားသော စိတ်နေစိတ်ထားမျိုး မဟုတ်ပေ။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များတွင် မြန်မာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ခိုင်မာသော ဆက်စပ်မှု သို့မဟုတ် အတွေ့အကြုံရှိသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မပါဝင်သကဲ့သို့ ၎င်းတို့ကို ရွေးချယ်ရာမှာလည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ အားလုံးပါဝင်သော တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မြန်မာပြည်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု မရှိဘဲ ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။¹⁰ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ကာလများအတွင်း အလုပ်မဖြစ်ခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ အလှူရှင်များ၊ အစိုးရများနှင့် INGO များသည် MNHRC အား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အချိန်နှင့်ငွေကြေးများစွာကို အချည်းအနီး

⁷ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ CSO အလုပ်အဖွဲ့ ယခင် အကြိမ်ကြိမ် အလေးထားလုပ် ဆောင်ခဲ့သော အရာဖြစ်သည်။ “၂၀၁၇ ခုနှစ် အာရှဒေသရှိ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် တည်ထောင်မှုဆိုင်ရာ ANNI အစီရင်ခံစာ”၊ ၂၀၁၇ အပါအဝင် ANNI အစီရင်ခံစာဟောင်းများပါ မြန်မာဆိုင်ရာ အခန်းများကို ဖတ်ရှုပါ။ Available at <https://forum-asia.org/uploads/wp/2017/12/ANNI-Report-Final.pdf>

⁸ “CSO Working Group on MNHRC Reform Call on Myanmar Government to Deliver on Commitments Made During its Human Rights Review”, CSO Working Group, 23 September 2020. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2020/09/23/cso-working-group-on-mnhrc-reform-call-on-the-myanmar-government-to-deliver-on-commitments-made-during-its-human-rights-review/>

⁹ “Myanmar: You’re the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC”, Chapter 5 of the ANN Report 2020. Available at <https://forum-asia.org/?p=36231>. Also, the Working Group’s Extended Chapter of the ANNI Report. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/youre-the-devil-in-disguise-the-duplicitous-obsolete-mnhrc/>

¹⁰ “Selection Process of New Commissioners for the MNHRC Must be Transparent and Inclusive”, CSO Working Group, 25 July 2019. Available at <https://forum-asia.org/?p=29344>
Nyein Nyein “Reform of Myanmar Human Rights Commission Lacks Transparency, Critics Say”, *The Irrawaddy*, 15 January 2020. Available at <https://www.irrawaddy.com/news/burma/reform-myanmar-human-rights-commission-lacks-transparency-critics-say.html>

သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် စစ်တပ် ကို လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအကြောင်း ဟောပြောပို့ချခြင်းကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်မှုလုပ်ငန်းများကို MNHRC က လုပ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်အများစုမှာ အနှစ်သာရ၊ တိုင်းတာ၍ရသော ရလဒ်များနှင့် နောက်ဆက်တွဲယန္တရားများ ကင်းမဲ့နေသည့်အပြင် ပို၍အရေးကြီးသည်မှာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံမူများအပေါ် စစ်မှန်သော ဝါယမစိုက်ထုတ်မှုနှင့် ကတိကဝတ်ရှိမှုတို့ ကင်းမဲ့နေသည်။¹¹ ၎င်းသည် နိုင်ငံအဆင့် လူ့အခွင့်အရေးဌာနတစ်ခုအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန် အစဉ်တစိုက် ပျက်ကွက်နေခဲ့ပြီး အာဏာရယူထားသူများကို လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအတွက် နိုင်ငံတကာ၏ ဝေဖန်ခြင်းမှ အကာအကွယ် ပေးရန် ဤတာဝန်ကို ရှောင်လွှဲခဲ့သည်။

MNHRC သည် တာထွက်ခဲ့ချိန်ကတည်းကပင် ခိုင်မာမှုမရှိဘဲ ပါရီအခြေခံမူများအရ လုပ်ဆောင်ရမည့် ၎င်းတို့၏ ဝတ္တရားများနှင့် မြန်မာပြည်သူလူထုအပေါ် တာဝန်ရှိမှုကို ပျက်ကွက်၍ အာဏာရှိသူများနှင့် အဆင်ပြေရေး ပေါင်းသင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို ဒေသတွင်းရှိ နိုင်ငံအဆင့်လူ့အခွင့်အရေးဌာနများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်သည့် ANNI ၏ အစီရင်ခံစာများတွင် နှစ်နှင့်ချီ၍ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။¹² ထိုပျက်ကွက်မှု ကာလများတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအစိုးရကို မျက်နှာမူသောအချိန်များ ရှိခဲ့သော်လည်း MNHRC သည် ၎င်း၏ မြန်မာစစ်တပ်နှင့် အတူရပ်တည်နေမှု အမှန်တရားကို ဖုံးကွယ်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ မအောင်မြင်နေသော အာဏာလုယူရေးကြိုးပမ်းမှု စတင်ချိန်ကတည်းကပင် MNHRC သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ ပကတိအရှိတရားကို ဖြေရှင်းခြင်းမပြုဘဲ မသိလိုက်မသိဘာသာ နေကာ အရှက်မဲ့စွာဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ပလဲနံပသင့်ရေးကိုသာ တက်တက်ကြွကြွ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ MNHRC ၏ ဒေသတွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဖိုရမ်များရှိ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများကို စစ်အုပ်စုက ၎င်း၏ ဝါဒဖြန့်ချိရေးများအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း၊ ၎င်းတို့၏အဘော်ကို ထုတ်ဝေသည့် မီဒီယာများမှတစ်ဆင့် တရားဝင်မှု ရရှိရေးအတွက် အစာအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း၊ နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကိစ္စရပ်များကို ၎င်းတို့ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်နေသယောင် အပေါ်ယံဗန်းပြခြင်းအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။¹³ MNHRC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် စစ်အုပ်စု၏ ရာဇဝတ်မှုများတွင် အလိုတူအလိုပါ လုပ်နေပြီး အဆိုးယုတ်ဆိုးနှင့် လူမဆန်ဆိုးသော လုပ်ရပ်များကိုပင် မသိ ကျိုးကျံပြုကာ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံမှု ရှိလာစေရေး ဖြစ်ထွန်းမှုများကိုလည်း အင်တိုက်အားတိုက် ပိတ်ဆို့နေလျက်ရှိသည်။¹⁴

¹¹ MNHRC သတင်းနှင့် အစီအစဉ်များ။ Available at <https://mnhrc.org.mm/all-news>

¹² ANNI အစီရင်ခံစာများ။ Available at https://forum-asia.org/?page_id=19132

¹³ “Myanmar National Human Rights Commission joins 19 Annual Meeting of Southeast Asia National Human Rights Forum (SEANF)”, Global New Lights of Myanmar, 2 December 2022. Available at <https://www.gnlm.com.mm/myanmar-national-human-rights-commission-joins-19th-annual-meeting-of-southeast-asia-national-human-rights-institutions-forum-seanf/>

¹⁴ ဤအချက်အတွက် အဓိက ညွှန်းကိန်းတစ်ခုအနေဖြင့် MNHRC ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များနှင့် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုလသမဂ္ဂနှင့် INGO များအစီရင်ခံစာပြသည့် မြေပြင်မှ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အလျှံပယ်အထောက်အထားများကို နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည်။ Available at <https://mnhrc.org.mm/statements> “Nowhere to Run: Deepening Humanitarian Crisis in Myanmar”, 7 September 2021, Human Rights Foundation of Monland, Kachin Women’s Association Thailand, Karen Human Rights Group, Karen Peace Support Network, Karen Women’s Organization, Karenni Civil Society Network, Karenni National Women’s Organization, Pa-O Women’s Union, Progressive Voice and Ta’ang Women’s Organization. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/wp-content/uploads/2021/09/No-Where-To-Run-Eng.pdf>.

“Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Thomas H. Andrews”, Human Rights Council, 28 February – 1 April 2022, A/HRC/49/76. Available at <https://reliefweb.int/report/myanmar/report-special->

အာဏာသိမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှု စတင်သည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ကတည်းကပင် မြန်မာစစ်တပ်သည် မြန်မာပြည်သူလူထုအပေါ် မီးကုန်ယမ်းကုန်စစ်ပွဲတစ်ရပ်ကို ကျူးလွန်နေပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း နိုင်ငံအနှံ့ဖြစ်ပွားသော တင်ပြည့်ကျပ်ပြည့် ပြည်တွင်းစစ်တစ်ခုဆီသို့ ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ အရပ်သားများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားသတ်ဖြတ်မှု၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှု၊ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု၊ ထင်ရာစိုင်း ဖမ်းဆီးမှု၊ တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်မှု၊ လိင်နှင့် လိင်စိတ်ခံယူမှု အခြေပြုသောအကြမ်းဖက်မှု၊ နိုင်ငံရေး အထင်ကရ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက် သူများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတို့ အပါအဝင် စစ်အုပ်စု၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု ယခင်ကတစ်ခါမျှ မကြုံခဲ့ဖူးသည့် ယုတ်ကမ်းမှုအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။¹⁵ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့ထိရရှိထားသော အချက်အလက်များအရ စစ်အုပ်စုသည် (ကလေး ၂၉၂ ဦး အပါအဝင်) လူပေါင်း ၃,၀၀၀ ကျော်ကို အညှာအတာမဲ့ သတ်ဖြတ်ပြီး၊ ၂၀,၀၀၀ နီးပါးကို တရား လက်လွတ်ဖမ်းဆီးကာ၊ ၁၆,၀၀၀ ကျော်သောလူတို့မှာ ဆက်လက်၍အကျဉ်းချခံထားရဆဲဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ အနက် ၁၀၀ ဝန်းကျင်မှာ သေဒဏ်ပေးခံထားရသည်။¹⁶ ကိုးကွယ်ဝတ်ပြုရာနေရာများ၊ ကျောင်းများနှင့် ဆေးရုံများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့်အတူ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ဆန့်ကျင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် ကလေးသူငယ်များအပါအဝင် အရပ်သားပြည်သူများအပေါ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကျူးလွန်နေသည်။¹⁷

စစ်အုပ်စု၏ နေ့စဉ်တိုက်ခိုက်မှုများသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ဆန့်ကျင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများမြောက်ကြောင်းကို မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးအထူးကိုယ်စားလှယ် တွမ်အင်ဒရူးက ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီထံသို့ ထပ်လောင်း တင်ပြခဲ့သည်။¹⁸ အဆိုပါ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ဆန့်ကျင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများတွင် တိုင်းရင်းသားဒေသ များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအပူပိုင်းဒေသရှိ အပြစ်မဲ့ပြည်သူများကို ပစ်မှတ်ထားသည့် စစ်အုပ်စု၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ၊ နှင့် ပြီးခဲ့သော နိုဝင်ဘာလ ကချင်ပြည်နယ်၊ ဖားကန့်မြို့နယ်ရှိ ဂီတဖျော်ဖြေပွဲတစ်ခုတွင် လူပေါင်း ၈၀ ကို အစုလိုက် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည့်ဖြစ်စဉ်နှင့် အနည်းဆုံး ကလေး ၁၁ ဦးနှင့် ဆရာ၊ ဆရာမ သုံးဦး သေဆုံးပြီး ကလေး ၁၅ ဦး ပျောက်ဆုံးကာ ကျောင်းသား ၁၄ ဦး ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရခဲ့ရသည့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ဒီပဲယင်းမြို့နယ်၊ လက်ယက်ကုန်းရွာရှိ စာသင်ကျောင်း တစ်ကျောင်းကို

[rapporteur-situation-human-rights-myanmar-thomas-h-andrews-ahrc4976#:~:text=The%20Special%20Rapporteur%20is%20inspired,and%20Member%20States%20to%20take.](https://www.hrw.org/news/2023/01/12/myanmar-abuses-mount-military-coup)
“Myanmar: Abuses Mount Since Military Coup”, Human Rights Watch, 12 January 2023. Available at <https://www.hrw.org/news/2023/01/12/myanmar-abuses-mount-military-coup>

¹⁵ “Launch of a Briefing Paper Humanitarian Crisis in Myanmar’s Dry Zone”, 31 August 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/08/23/media-advisory-launch-of-a-briefing-paper-on-the-humanitarian-crisis-in-myanmars-dry-zone/>

¹⁶ “Daily Briefing in Relation to the Military Coup”, Assistance Association for Political Prisoners, 30 January 2023. Available at <https://aappb.org/?p=24276>

¹⁷ “Launch of a Briefing Paper Humanitarian Crisis in Myanmar’s Dry Zone”, Progressive Voice, 31 August 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/08/23/media-advisory-launch-of-a-briefing-paper-on-the-humanitarian-crisis-in-myanmars-dry-zone/>

¹⁸ “UN Expert Releases New Report Documenting Military Junta’s Impact on Myanmar’s Children, Urges Immediate Coordinated Action to Prevent “A Lost Generation”, Press Release and Report, OHCHR, 14 June 2022. Available at <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/06/un-expert-releases-new-report-documenting-military-juntas-impact-myanmars>

တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်ဖြစ်စဉ် အပါအဝင် မရေးမနှောင်းကဖြစ်ခဲ့သော ကြောက်မက်ဖွယ်ဖြစ်စဉ်များ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုကို ကြိုတင်သတိပေးခြင်းမရှိဘဲ ကလေးသူငယ်များ ကျောင်းတက်နေစဉ် လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ ယင်းကပြသသည်မှာ စစ်အုပ်စုက ကျောင်းများ၊ ဝတ်ပြု ကိုးကွယ်ရာနေရာများနှင့် ဆေးရုံများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တိုက်ခိုက်နေကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားပေသည်။¹⁹ အဆိုပါဖြစ်ရပ်များက လူပေါင်းတစ်သန်းကျော်ကို အရေးပေါ် အိုးအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်စေခဲ့ပြီး လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုအကူအညီများ အသည်းအသန်လိုအပ်သည့် အခြေအနေသို့ တွန်းပို့ပေးခဲ့သည့် မရေနိုင်အောင် များပြားလှသော တိုက်ခိုက်မှုများထဲမှ အနည်းငယ်သာ ဖြစ်သည်။²⁰ စစ်အုပ်စုသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ၏ နှစ်ဦးပိုင်းမှာပင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကို အထူးသဖြင့် ကရင်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များတွင် ပြင်းပြင်း ထန်ထန် ဆက်လက်ပြုလုပ်လာခဲ့ရာ အရပ်သားပြည်သူများကို ကာကွယ်ရန် အရေးပေါ်လုပ်ငန်းစဉ်များ လိုအပ်နေသည်။²¹ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ အာဏာလုယူရေး ကြိုးပမ်းမှုနောက်ပိုင်း လေကြောင်း တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် လူပေါင်း ၄၆၀ သေဆုံးထားပြီး မြေပြင်တွင် ထိုထက်ပိုများနိုင်ကြောင်းကို မြန်မာပြည်သူများ၏ ဆန္ဒနှင့်အညီ ၂၀၂၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရက အတည်ပြုသည်။²² MNHRC သည် စစ်အုပ်စု၏ ရာဇဝတ်မှုများတွင် တိတ်တဆိတ် အလိုတူအလိုပါ အဖြစ် တစ်ချိန်လုံး ရပ်တည်လာခဲ့သည်။

ကျရှုံးနေသော အာဏာသိမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်စဉ်တွင် မြန်မာနှင့် ဒေသတွင်း အရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများက အလွန်အရေးကြီးသော ကာလအတွင်း ပြည်သူလူထု၏ ရပိုင်ခွင့်များ လေးစားမှုရှိစေရေးအတွက် MNHRC ကို လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ တိုင်ကြားချက်များအားလုံး စစ်ဆေးပေးရန်နှင့် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာကို ကျင့်သုံးရန် တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အရာမထင်ခဲ့ဘဲ လျစ်လျူရှုခဲ့ခဲ့ရသည်။²³ MNHRC ခိုင်မာအားကောင်းစေရေးနှင့် ပံ့ပိုးကူညီရေးတို့ကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြိုးပမ်းခဲ့သည့်ကြားက ယင်းကဲ့သို့ လျစ်လျူရှုခံရ ပြီးနောက် မြန်မာနှင့် ဒေသတွင်း အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကွန်ရက်များသည် နိုင်ငံတကာမှ လူ့ပုဂ္ဂိုလ်/အဖွဲ့အစည်းများကို MNHRC

¹⁹ “Setting the Tinderbox Alight – The Humanitarian Crisis in Myanmar’s Dry Zone”, Progressive Voice, 31 August 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/08/31/setting-the-tinderbox-alight-the-humanitarian-crisis-in-myanmars-dry-zone/>

“Nightmare in Kachin as Airstrikes Constitute Deadliest Single Junta Attack”, Progressive Voice, 7 November 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/11/07/nightmare-in-kachin-as-airstrikes-constitute-deadliest-single-junta-attack/>

“Eleven Children Killed, Many Injured as Myanmar Junta Helicopter, Troops Attack Monastery”, *The Irrawaddy*, 19 September 2022. Available at <https://www.irrawaddy.com/news/burma/eleven-children-killed-many-injured-as-myanmar-junta-helicopter-troops-attack-monastery.html>

²⁰ “Humanitarian Update No.25”, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 30 December 2022. Available at <https://www.unocha.org/myanmar>

²¹ “For the Myanmar Junta, Peace Means War”, Progressive Voice, 21 January 2023. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2023/01/21/for-the-myanmar-junta-peace-means-war/>

²² Hein Htoo Zan “Myanmar Junta Jet Bombs Church, Killing Child, Mother and 2 Pastors”, *The Irrawaddy*, 13 January 2023. Available at <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-jets-bomb-church-killing-child-mother-and-2-pastors.html>

²³ ‘Myanmar National Human Rights Commission (MNHRC) Must Denounce the Military Coup and Uphold Fundamental Rights of Peoples’, ANNI, 16 February 2021. Available at <https://forum-asia.org/?p=33900>

နှင့် ယတိပြတ် ဆက်ဆံမှုဖြတ်တောက်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။²⁴ SEANF၊ APF နှင့် GANHRI အဖွဲ့တို့အပေါ် အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်လက်ခံမှုနှင့် ယင်းအဖွဲ့တို့၏ သက်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင် ခွင့်အာဏာ ဖြည့်ဆည်းနိုင်စွမ်းအပေါ် ခြိမ်းခြောက်နေသည့် MNHRC ကို အဆက်အဆံမပြုလုပ်ရန်အတွက် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများကို အလေးပေးတောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများကို မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက ANNI အစီရင်ခံစာများမှတစ်ဆင့် အချက်အလက်များ မျှဝေပေးခဲ့သည့်အပြင် MNHRC နှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံနေမှုအပေါ် အိတ်ဖွင့်ပေးစာ သို့မဟုတ် ကြေညာချက်များကို SEANF ထံ (၂၀၂၁ မတ်လ ၁၁ ရက်၊ ၂၀၂၁ မေလ ၅ ရက်)၊ APF ထံ (၂၀၂၁ မတ်လ ၁၁ ရက်၊ ၂၀၂၁ မေလ ၂၀ ရက် နှင့် ၂၀၂၂ ဇွန်လ ၃၀ ရက်)နှင့် GANHRI ထံ (၂၀၂၁ မတ်လ ၂၁ ရက်၊ ၂၀၂၂ ဇွန်လ ၃၀) တို့၌ အသီးသီး ရေးသားပေးပို့ခဲ့သည်။²⁵

ကြီးမားသောလူထုဆန္ဒပြပွဲကြီးများနှင့် အာဏာဖီဆန်ရေးလူထုလှုပ်ရှားမှု အပါအဝင် ခုခံတော်လှန်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးမှတစ်ဆင့် ကျရှုံးနေသည့် အာဏာသိမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုကို တိုက်ရိုက်ဖီဆန်သည့် မြန်မာ့နွေဦးတော်လှန်ရေးက တင်ပြည့်ကျပ်ပြည့် ဒီမိုကရေစီနစ်ကို လိုလားသော မြန်မာပြည်သူတို့၏ ခိုင်မာသည့်ဆန္ဒနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ အံ့တုခုခံနိုင်စွမ်းကို ပြသခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထောက်ခံသည့်အနေဖြင့် မြန်မာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း များသည် MNHRC က လုပ်ဆောင်နေသင့်သည့် အရာများဖြစ်သော စစ်အုပ်စု၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းကောက်ယူပြီး သက်သေစုဆောင်းကာ ၎င်းတို့၏ တန်ဖိုးရှိသောအလုပ်များကို²⁶ အရှိန်မြှင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ ယင်းအပြင် မြန်မာအရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများသည် စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဆေးဝါး၊ ခိုလှုံရာနှင့် တစ်ကိုယ်ရည် သန့်ရှင်းရေး အသုံးအဆောင်များ စသည့် အခြေခံလိုအပ်သော အရာများကို ပေးပို့ဖြန့်ဝေရာတွင် ဝိုင်းဝန်းဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်

²⁴ 'International Partners Must End All Cooperation with the Myanmar National Human Rights Commission', CSO Working Group and 56 Local and Regional CSOs and Networks. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/03/11/international-partners-must-end-all-cooperation-with-the-myanmar-national-human-rights-commission/>

²⁵ 'International Partners Must End All Cooperation with the Myanmar National Human Rights Commission', CSO Working Group and 56 Local and Regional CSOs and Networks. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/03/11/international-partners-must-end-all-cooperation-with-the-myanmar-national-human-rights-commission/> "SEANF Must Suspend MNHRC Until NUG Reconstitutes a New Human Rights Commission", CSO Working Group, ANNI and 13 Regional Civil Society Organizations, 5 May 2021. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/05/05/seanf-must-suspend-mnhrc-until-nug-reconstitutes-a-new-human-rights-commission/> "Open Letter: Myanmar Junta Participation in the Environmental Rights and Climate Change Workshop", 30 June 2022, Working Group. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/06/30/open-letter-myanmar-junta-participation-in-the-environmental-rights-and-climate-change-workshop/> "Myanmar: You're the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC", Chapter 5 of the ANN Report 2020. Available at <https://forum-asia.org/?p=36231>.

²⁶ "Nowhere to Run: Deepening Humanitarian Crisis in Myanmar", 7 September 2021, Human Rights Foundation of Monland, Kachin Women's Association Thailand, Karen Human Rights Group, Karen Peace Support Network, Karen Women's Organization, Karenni Civil Society Network, Karenni National Women's Organization, Pa-O Women's Union, Progressive Voice and Ta'ang Women's Organization. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/wp-content/uploads/2021/09/No-Where-To-Run-Eng.pdf>. လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အစီရင်ခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် Karen Women's Organization, Karen Human Rights Group, Karen Peace Support Network, Women's Peace Network, Kachin Women's Association Thailand, Human Rights Foundation of Monland, Kachin Women's Association Thailand, ND-Burma, Women's League of Burma, Assistance Association for Political Prisoners, Karenni Civil Society Network, Shan Human Rights Organizations, Equality Myanmar, Athan, Free Expression Myanmar, Karenni National Women's Organization, Pa-O Women's Union, Progressive Voice and Ta'ang Women's Organization အဖွဲ့များ ပါဝင်သည်။

ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်း နေကြသည်။²⁷ အဆိုပါ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက ကြီးမားကျယ်ပြန့်လွန်းလှသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပြန်ပြင်၍မရနိုင်တော့သော MNHRC ၏ အခြေအနေများအား တုံ့ပြန်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဥပဒေမှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်အသစ် တစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းရန် အဆိုပြုခဲ့သည်။²⁸ သို့ဖြင့် SEANFI၊ APF နှင့် GANHRI တို့အနေဖြင့် MNHRC ကို အလုပ်ဖြစ်သော၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော NHRI တစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်ဆက်ဆံနေခြင်းသည် စစ်အုပ်စုကို မြန်မာပြည်သူများအပေါ် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်စွာဖြင့် ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ဆက်လက်ကျူးလွန်စေရန် ခွင့်ပြုနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အဆိုးရွားဆုံးသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကျူးလွန်နေသည့် မြန်မာစစ်အုပ်စု၏ လက်ဝေခံအဖွဲ့တစ်ခုနှင့် ဆက်လက်ထိတွေ့ဆက်ဆံနေခြင်းသည် မြန်မာပြည်သူ များ၏ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအရေး ရုန်းကန်မှုများ၊ စတေးမှုများကို ထိခိုက်နစ်နာစေသည်။ ထို့မျှမက ရေရှည်တည်ရှိနေပြီးသော မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ် အဝန်းအဝိုင်း၏ အလုပ်ကို ထိခိုက်စေသည့်အပြင် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းဟူသော အမည်အောက်ရှိ အဆိုပါဌာနများအပေါ်ထားရှိသည့် အရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကိုးစား၊ ယုံကြည်မှုကိုလည်း ယုတ်လျော့စေသည်။

MNHRC ၏ စွမ်းဆောင်ရည်

MNHRC ကို GANHRI-SCA က ‘B’ အဆင့် သတ်မှတ်ခဲ့သည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကဖြစ်ပြီး လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် ပကတိမြေပြင်အခြေအနေနှင့် အံဝင်ကွင်ကျ မရှိတော့ပေ။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဖြစ်ပေါ်သော ကြောက်မမန်းလိလိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများကို MNHRC က လုံးလုံးလျားလျား မျက်ကွယ်ပြုခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၌ MNHRC ကို အဆင့်သတ်မှတ်ရာတွင် GANHRI-SCA က ကော်မရှင်နှင့် ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဿနာရှိနေသည့် အချက်အချာချက်ကို ထောက်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ (က) လူရွေးချယ်မှုနှင့် ခန့်အပ်မှု (ခ) လူထုအုံကြွမှု သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများအတွင်း စွမ်းဆောင်မှု (ဂ) အလွှာစုံပါဝင်မှု (ဃ) လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှု (င) လွတ်လပ်မှု ကန့်သတ်ခံထားရသော နေရာများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာမှု (စ) နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစနစ်များနှင့် အပြန်အလှန်

²⁷ အထက်ပါအတိုင်း။

²⁸ “Time for the Emergence of a New National Human Rights Commission Representing the People of Myanmar”, 7 August 2022, CSO Working Group and 32 Myanmar Civil Society Organizations. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/08/07/time-for-the-emergence-of-a-new-national-human-rights-commission-representing-the-people-of-myanmar/>; “Myanmar Civil Society Proposes New Union Human Rights Commission Law Amid Ongoing Campaign of Terror by the Myanmar Military Junta, Urges Its Swift Adoption”, 14 December 2021, CSO Working Group on MNHRC Reform and Asian NGO Network on National Human Rights Institutions. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/myanmar-civil-society-proposes-new-union-human-rights-commission-law-amid-ongoing-campaign-of-terror-by-the-myanmar-military-junta-urges-its-swift-adoption/>

ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်မှု (ဆ) နှစ်စဉ်အစီရင်ခံတင်ပြမှုတို့ ဖြစ်သည်။²⁹ ဤစာတမ်းသည် MNHRC ၏ လက်ရှိစွမ်းဆောင်ရည်ကို မီးမောင်းထိုးပြရန်အတွက် ထိုအချက်များထဲမှ အချို့ကို အောက်တွင် ဆန်းစစ်သုံးသပ်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကတည်းကပင် MNHRC သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသုဉ်း သတ်ဖြတ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုရန် သို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာများ၏ အမှတ်လက္ခဏာကို အသိ အမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်း၊³⁰ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံး (ICJ) တွင် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသုဉ်း သတ်ဖြတ်မှုကို ငြင်းဆန်ရန် တက်ရောက်ခဲ့သည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ထောက်ခံသည့် ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ဘာသာရေးအုပ်စုများနှင့် LGBTQI+ များ၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ဆက်လက် ငြင်းပယ်ခဲ့ခြင်း၊ မြန်မာစစ်တပ်၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအပေါ် ဆက်လက်ဆင်နွှဲနေသည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများရပ်တန့်ရေး တောင်းဆိုရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်း၊ နှင့် အခြားမရေမတွက်နိုင်သည့် သာဓကကိစ္စရပ်များ အပါအဝင် ပျက်ကွက်မှုများကို ထပ်ဖန်တလဲလဲ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။³¹

MNHRC သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ကတည်းက ဖြစ်ပွားသော မြေပြင်မှ ဆိုးရွားပြင်းထန်လှသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တမင်တကာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မသိကျိုးကျွံပြုနေသည့် တစ်ချိန်တည်းတွင် စစ်အုပ်စုကို ထောက်ခံသည့် ကြေညာချက်များကို တစ်လျှောက်လုံး ထုတ်ပြန်လာခဲ့သည်။ ယင်း ထုတ်ပြန်ချက်များထဲတွင် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များ ချိုးဖောက်ခံရပြီး စစ်အုပ်စု၏ မတရားဖမ်းဆီးခံရ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခံရ၊ လိင်နှင့် လိင်စိတ်ခံယူမှုအခြေခံသော အကြမ်းဖက်ခံရ၊ ကွပ်မျက်ခံရ၊ တရားလက်လွတ် သတ်ဖြတ်ခံရ၊ အစားအသောက် ဖြတ်တောက်ခံရ၊ ပြည့်သိပ်ကြပ် ညှစ်ပတ်ပေးနေသည့် အခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော အကျဉ်းသားများ၏ အခြေအနေများကို ဖျောက်ဖျက်ရန်အတွက် အကျဉ်းသားများ ပြန်လည်လွတ်ပေးခြင်းအပေါ် ကြိုဆိုသည့် ထုတ်ပြန်ချက်တစ်စောင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။³² MNHRC သည် ကျရှုံးနေသည့် အာဏာလုယူရေးကြိုးပမ်းမှု စတင်ချိန်ကတည်းကပင် ထောင်တွင်းစစ်ဆေးမှုများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လာခဲ့ပြီး အကျဉ်းသား များအပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ ဆိုးရွားစွာဆက်ဆံမှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှုများရှိနေကြောင်း အထောက်အထား

²⁹ Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA), အခန်း ၂.၃. International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights, 16-20 November, 2015. Available at: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20FINAL%20REPORT%20-%20NOVEMBER%202015-English.pdf>.

³⁰ Joint Submission to the UN Human Rights Council Universal Period Review (37th Session of the Working Group): Myanmar National Human Rights Commission, 9 July 2020. Available at https://progressivevoicemyanmar.org/2020/07/09/burma-myanmar-joint-submission-to-the-un-universal-periodic-review-37th-session-of-the-working-group-myanmar-national-human-rights-commission/#_edn10

³¹ “Myanmar: You’re the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC”, Chapter 5 of the ANN Report 2020. Available at <https://forum-asia.org/?p=36231>.

³² “Political Prisoners Experience in Interrogation, Judiciary, and Incarceration Since Burma’s Illegitimate Military Coup”, Assistance Association for Political Prisoners, 23 March 2022. Available at <https://aappb.org/?p=20734>. “Detained but Not Forgotten”, Progressive Voice, 28 March 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/03/28/detained-but-not-forgotten/>

“Statement of the MNHRC on the inspection visits of prisons, jails, detention centres and police lock-ups from January to May 2022, Statement No. (3/2022)”, 1 June 2022. Available at <https://mnhrc.org.mm/statements/en/print/49>,” Myanmar National Human Rights Commission Statement No. (1/2023)”, 7 January 2023. Available at <https://mnhrc.org.mm/statements/en/print/81>,

“MNHRC Inspects 18 Prisons, 4 Jails, 17 Prison Camps, 25 Police Station Cells and 3 Court Cells in 2022”, *Global New Light of Myanmar*, 5 February 2023. Available at <https://www.gnlm.com.mm/mnhrc-inspects-18-prisons-4-jails-17-prison-camps-25-police-station-cells-and-3-court-cells-in-2022/>

အခြေခံသည့် အစီရင်ခံစာပေါင်းမြောက်များစွာကို သတင်းမီဒီယာများနှင့် အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများက အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြမှုများ ရှိနေသည့်တိုင် အဆိုပါ အကျဉ်းထောင်များသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု ၎င်းက အပေါ်ယံစစ်ဆေးပြီး နိဂုံးချုပ် သုံးသပ်ထားသည်။³³ ထို့နောက် စစ်အုပ်စုက ၎င်းတို့၏ ဝါဒဖြန့်မီဒီယာများတွင် MNHRC ၏ “အောင်မြင်သည့်” ထောင်တွင်းအခြေအနေစစ်ဆေးမှုများ ဟူ၍ ရေးသားဖော်ပြကြသည်။³⁴ MNHRC သည် စစ်အုပ်စု၏ ထောင်တွင်းစီမံကွပ်ကဲမှု - အချို့ဖြစ်စဉ်များတွင် စစ်အုပ်စုတပ်သားများ၏ ထောင်တွင်းစီမံကွပ်ကဲမှု - ကို ထောက်ခံနေပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို လည်း လက်ခံအားပေးနေသည်။ စစ်အုပ်စုသည် လူ့အခွင့်အရေးဌာနတစ်ခုထားရှိပြီး ထောင်များကို စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်စေခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရာဇဝတ်မှုများကို ဖုံးကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းလျက် ရှိကာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် ဝေဖန်မှုများကို တားဆီးရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် ဤအကြောင်းခြင်းရာများကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ရှေ့မှောက်တွင် ထုတ်ဖော်ပြသလျက်ရှိသည်။³⁵

MNHRC သည် စစ်အုပ်စုနှင့် လူချင်းလည်းတွေ့ဆုံဆွေးနွေးသကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏ ထုတ်ပြန်ချက်များနှင့် တုံ့ပြန်ချက်များကိုလည်း စစ်အုပ်စု၏အဘော်နှင့်တစ်ညီတည်းဖြစ်စေရန် ညှိနှိုင်းထားသည်။³⁶ စစ်တပ်နှင့် အစိုးရတို့ ၏ လေသံအတိုင်း သံယောင်လိုက်သည့် အဆိုပါပုံစံသည် အမှန်တကယ်မှာ အသစ်အဆန်း မဟုတ်ပေ။ တတိယအကြိမ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ ပုံမှန်သုံးသပ်ဆွေးနွေးပွဲ (Universal Period Review - UPR) တွင် MNHRC က NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရနှင့် မြန်မာစစ်တပ်၏ ရပ်တည်ချက်ကို သံယောင်လိုက်ထားသည့် အစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းခဲ့သည်။ ၎င်းတင်သွင်းခဲ့သည့် အစီရင်ခံစာတွင် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ သုံးသပ်ထားခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသုဉ်းသတ်ဖြတ်မှု၊ ကရင်၊ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ရခိုင်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များအပါအဝင် တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ အပါအဝင် UPR အစီရင်ခံစာလွှမ်းခြုံကာလဖြစ်သော ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း စစ်တပ်က ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ကြီးမားသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ထည့်သွင်းခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ မကြာသေးမီကလည်း MNHRC သည် စစ်အုပ်စု၏ လုပ်ရပ်များကို ထောက်ခံသည့် ထုတ်ပြန်ချက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ စစ်အုပ်စု၏ “ငြိမ်းချမ်းရေးနှစ်”³⁷ ဆိုသည်ကို ထောက်ခံခြင်းအပြင် ယခုစာတမ်း တစ်လျှောက်လုံးနှင့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ မီးမောင်းထိုးတင်ပြောသော ထောင်တွင်းဆိုးရွားသည့်

³³ အထက်ပါအတိုင်း။
³⁴ “MNHRC Member Inspects Prisons, Court Detention Centres in Kengtung, Tachilek”, *Global New Light of Myanmar*, 13 January 2022. Available at <https://www.gnlm.com.mm/mnhrc-member-inspects-prisons-court-detention-centres-in-kengtung-tachilek/>
³⁵ “Myanmar National Human Rights Commission Press Release on complaints submitted to the Commission and inspection of prisons and detention centres, Press Release No. 1/2022”, 8 February 2022. Available at <https://mnhrc.org.mm/statements/en/print/16>
Also see, Statement No. 10/2021 (<https://mnhrc.org.mm/statements/en/print/27>),
³⁶ Union Minister Dr. Thet Thet Khine Received Officials from MNHRC, 'The Global New Light of Myanmar, 19 May 2021. Available at <https://www.gnlm.com.mm/#article-title-thet-thet-khine-receives-officials-from-mnhrc/#article-title>
“Myanmar: You’re the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC”, Working Group’s Extended Chapter of the ANNI Report. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/youre-the-devil-in-disguise-the-duplicitous-obsolete-mnhrc/>
³⁷ “Statement of the Myanmar National Human Rights Commission on the peace initiative, Statement No. (2/2022)”, 28 April 2022. Available at <https://mnhrc.org.mm/statements/en/print/17>

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ပွားနေလင့်ကစား စစ်အုပ်စု ၏ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် နှစ်ကြိမ်စလုံးကို ထောက်ခံသော ကြေညာချက်များ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။³⁸

MNHRC ၏ ပျက်ကွက်မှုများနှင့် ကျရှုံးမှုများသည် မင်းအောင်လှိုင်၏ မအောင်မြင်နေသော အာဏာလုယူရေး ကြိုးပမ်းမှု ခေတ်ကာလအထိပင် ကျော်လွန်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းသည် ခေါင်းဆိုက်ဆုတ်ယုတ်မှုကို ဆက်လက်ဖြစ်စေခြင်းသာမက ဆယ်စုနှစ်များစွာချီသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ပေး ခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်စစ်အုပ်စုကို ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်ဖြစ်ရာ NHRI တစ်ခု၏ လူ့အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်၊ ကာကွယ်ပေးရမည့် အခြေခံတာဝန်ကို ချိုးဖောက်နေပေသည်။

ပါရီအခြေခံမူများ

ဤအပိုင်းတွင် ပါရီအခြေခံမူများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်သည့် MNHRC ၏ အဓိက ပျက်ကွက်မှုများနှင့် ကျရှုံးမှု အချို့ကို တင်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကျရှုံးနေသော စစ်အုပ်စု၏ အာဏာသိမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှု နောက်ပိုင်း MNHRC ၏ လုပ်ရပ်များနှင့် ပျက်ကွက်မှုများက ပါရီအခြေခံမူများကို လုံးဝလိုက်နာမှု မရှိသည့် အနေအထားအထိ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်လာပြီး SEANFI APF နှင့် GANHRI တို့၏ ထိရောက်သော အရေးယူမှုခံရရန် ထိုက်လျောက်သော အကြောင်းရင်းခိုင်လုံကြောင်းကိုလည်း ဤအပိုင်းက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဆွေးနွေးတင်ပြ ထားပါသည်။

(က) ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ရွေးချယ်မှုနှင့် ခန့်အပ်မှု - ကျွမ်းကျင်မှုအရည်အချင်းအခြေပြုရွေးချယ်ခြင်း၊ အမှီအခို ကင်းခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းနှင့် အလွှာစုံပါဝင်ခြင်းတို့ကို သေချာစေသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များမပါဘဲ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလ၌ MNHRC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို ကန့်လန့်ကာနောက် ကွယ်တွင် ပြောင်းလဲခန့်အပ်ခဲ့သည်။³⁹ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အဆင့်သတ်မှတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ် အတောအတွင်းတွင် GANHRI-SCA နှင့် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများသည် ရောက်ရှိလာမည့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်သစ်များ ရွေးချယ်ခန့်အပ်မည့်ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးစိုးရိမ်ခဲ့ကြသည်။ ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင် ၁၀ ဦးအနက် ခုနစ်ဦး၏သက်တမ်း ကုန်ဆုံးပြီးချိန်တွင် ၁၀ စလုံးကို ကြိုတင် အသိပေးခြင်းမရှိဘဲ ထို ၁၀ ဦးစလုံးကို လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားဝင်ပညာရေး သို့မဟုတ် လုံလောက်သောအတွေ့အကြုံရှိ သူ တစ်ယောက်မျှ မပါဝင်သည့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်သစ် ၁၁ ဦး စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ပြီး အစားထိုးခန့်အပ်ခဲ့ သည်။⁴⁰ ထိုကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် အသက်၊ အရည်အချင်း၊

³⁸ “Political Prisoners Experience in Interrogation, Judiciary, and Incarceration Since Burma’s Illegitimate Military Coup”, Assistance Association for Political Prisoners, 23 March 2022. Available at <https://aappb.org/?p=20734>. “Detained but Not Forgotten”, Progressive Voice, 28 March 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/03/28/detained-but-not-forgotten/>

³⁹ “Myanmar: You’re the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC”, Working Group’s Extended Chapter of the ANNI Report. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/youre-the-devil-in-disguise-the-duplicitous-obsolete-mnhrc/>

⁴⁰ Nyein Nyein, “Reform of Myanmar Human Rights Commission Lacks Transparency, Critics Say”, The Irrawaddy, 15 January 2020. Available at <https://www.irrawaddy.com/news/burma/reform-myanmar-human-rights-commission-lacks-transparency-critics-say.html>. ‘Commissioners’, MNHRC. Available at <https://web.archive.org/web/20200424033349/http://www.mnhrc.org.mm/en/about/commissioners/>

မသန်စွမ်းမှု၊ လူမှုရေး နောက်ခံသမိုင်း၊ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ လိင်စိတ်ခံယူမှု၊ လိင်ဝိသေသလက္ခဏာ သို့မဟုတ် လိင်ဝိသေသဖော်ပြမှုနှင့် အခြားသော ကဏ္ဍများ အရာ၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုံလင်ကွဲပြားမှုကိုလည်း ထင်ဟပ်မှု မရှိပေ။ GANHRI-SCA က MNHRC အနေဖြင့် လစ်လပ်နေရာများကို လူသိရှင်ကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကြေညာမှု၊ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့တစ်ခုခုနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်နေမှုအပေါ် မူတည်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့တစ်ဦးချင်း၏ တတ်ကျွမ်းမှုအပေါ်မူတည်သော ရွေးချယ်မှု၊ ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း အားပေးမြှင့်တင်မှု၊ လျှောက်ထားသူများကို ကြိုတင်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အချက်များ အပေါ် အခြေခံ၍ ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်မှု၊ နှင့် စုံလင်ကျယ်ပြန့်သည့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် အရည်အချင်း ပြည့်မီသည့် ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်မှုတို့ရှိစေရန် မည်ကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်းကို အလေးပေး ဖော်ပြခဲ့သည်။⁴¹

ခ) **လူထုအုံကြွမှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအုံကြွမှုအခြေအနေအတွင်း စွမ်းဆောင်ရည်** - GANHRI-SCA မှ ပြုလုပ်သော ပါရီအခြေခံမှုများ၏ အထွေထွေလေ့လာသုံးသပ်ချက်များပါ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များအရ NHRI များသည် ‘အခြေအနေအားလုံးတွင်၊ ခြင်းချက်မရှိ၊ လူသားအားလုံး၏ ရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင် ပေးရန်နှင့် လေးစားပေးရန်...’ အတွက် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် သာမန်ထက်ပို၍ နိုးကြားရမည် ဖြစ်သည့်အပြင် အမှီ အခိုလည်းကင်းရမည် ဖြစ်သည်။⁴² သို့သော် MNHRC သည် ကနဦး စတင်တည်ထောင်ချိန်မှစ ၂၀၁၅ ခုနှစ် GANHRI-SCA မှ ပေးထားသော အကြံပြုချက်များ ရှိနေလျက်ပင် အာဏာလုယူရေးကြိုးပမ်းမှု၊ တိုင်းရင်းသား ဒေသများအတွင်း မြန်မာစစ်တပ်၏ ဆက်လက်တိုက် ခိုက်နေမှုများနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသုဉ်းသတ်ဖြတ်မှုတို့ အပါအဝင် လက်ရှိအချိန်ထိ ဖြစ်ပွားနေဆဲ ပဋိပက္ခများကို အရှက်မရှိ ပြောင်ကျကျ လျစ်လျူရှုပုံးကွယ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။⁴³ ပဋိပက္ခအတွင်း MNHRC ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့်ပတ်သက်၍ GANHRI-SCA မှ ၎င်းတို့၏စိုးရိမ် ပူပန်မှုများကို အသေးစိတ် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ပြီး ယင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍လည်း GANHRI ၏ အထွေထွေလေ့လာသုံးသပ်ချက်များတွင် MNHRC ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ သို့သော် MNHRC ဘက်က ပြုပြင်ရေးခြေလှမ်း တစ်လှမ်းမျှ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။⁴⁴

ဂ) **အလွှာစုံပါဝင်မှုစနစ်** - ပါရီအခြေခံမှုများအရ NHRI တစ်ခုတွင် စုံလင်ကွဲပြားသော စုဖွဲ့မှုများရှိရန် လိုအပ်ပြီး သို့မှသာ မြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုံလင်ကွဲပြားမှုကို ကော်မရှင်အတွင်းတွင် ထင်ဟပ်မည် ဖြစ်သည်။

⁴¹ ‘Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation’, GANHRI, November 2015, Section 2. Available at https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/NHRI/GANHRI/SCA_FINAL_REPORT_-_NOVEMBER_2015-English.pdf

⁴² ‘General Observations of the Sub-Committee on Accreditation’ GANHRI, 21 February 2018, Section 2.5. Available at https://www.ohchr.org/Documents/Countries/NHRI/GANHRI/EN_GeneralObservations_Revisions_adopted_21.02.2018_vf.pdf

⁴³ ‘Myanmar: You’re the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC’, Chapter 5 of the ANN Report 2020. Available at <https://forum-asia.org/?p=36231>. Also, the Working Group’s Extended Chapter of the ANNI Report. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/youre-the-devil-in-disguise-the-duplicitous-obsolete-mnhrc/>

⁴⁴ ‘Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation’, GANHRI, November 2015, Section 2. Available at https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/NHRI/GANHRI/SCA_FINAL_REPORT_-_NOVEMBER_2015-English.pdf

သို့သော် ကော်မရှင်၏ စုဖွဲ့မှု သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုံလင်ကွဲပြားမှုကို မထင်ဟပ် နေသည့်အပြင် လူနည်းစုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ မလုပ် ဆောင်ခဲ့ခြင်း၊ ရေးသားထုတ်ဝေသော အချက်အလက်များကို တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများဖြင့် ထုတ်ဝေရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်း၊ နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဗမာလူများ၏ အတွေးအခေါ် နောက်ကိုသာလိုက်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် ထို အသိုင်းအဝိုင်းများကို မကြာခဏ ဘေးထုတ်ဖယ်ကြဉ်းထားခဲ့သည်။⁴⁵

(ဃ) လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှု - NHRI တစ်ခုသည် အစိုးရ၏ အမှီအခိုမကင်းပါက သို့မဟုတ် သြဇာမကင်း ပါက ဖော်ပြထားသည့် ကျန်အချက်များအားလုံးကိုလည်း ထိခိုက်မည် ဖြစ်သည်။ MNHRC သည် စစ်အုပ်စုကို ကာကွယ်ပေးခြင်းအားဖြင့် အမှီအခိုကင်းရမည့် ၎င်း၏တာဝန်ကို လုံးဝ မျက်ကွယ်ပြုခဲ့သည်။

(င) လွတ်လပ်မှု ရုပ်သိမ်းခံရ၊ ကန့်သတ်ခံထားရသော နေရာများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာမှု - MNHRC သည် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များ ရုပ်သိမ်းခံရ ကန့်သတ်ခံထားရသော နေရာများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရာတွင် အပြုသဘော အပေါ်ယံသာ လုပ်ဆောင်နေသည်။ စစ်ဆေးမှုများ ပြီးမြောက်ကြောင်း ပြသနိုင်ရန်အတွက်သာ ရည်ရွယ်သော MNHRC ၏ ထောင်တွင်း သွားရောက်လေ့လာစစ်ဆေးမှုများသည် ကြိုတင်အသိပေး အကြောင်း ကြားရသည်။ အဆိုပါ အကျဉ်းထောင်များသည် နှိပ်စက်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားခြင်း၊ တိုက်ပိတ်ခြင်းနှင့် သုံးနှစ်အထိ ငယ်ရွယ်သည့် ကလေးသူငယ်များကိုပင် အလွဲသုံးစားပြုခြင်း တို့အပါအဝင် အကျဉ်းသားများ အပေါ် အလွဲသုံးစားမှုများဖြင့် နာမည်ဆိုးနှင့် ကျော်ကြားနေသော နေရာများ ဖြစ်သည်။⁴⁶

(စ) နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစနစ်များနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်မှု - MNHRC သည် အပေါ် ယံအနေအထားသာ ထိတွေ့ဆက်ဆံပြီး အစိုးရနှင့် စစ်တပ်တို့၏ ရပ်တည်ချက်ကို မကြာခဏ သံယောင်လိုက် လေ့ရှိသည်။ သာကေတစ်ခုအဖြစ် ပြုလျှင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ UPR လုပ်ငန်းစဉ်တွင် NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရ၏ မမျှမတ နိုင်ငံအဆင့်အစီရင်ခံစာကို MNHRC က ပုံတူကူးခဲ့သည်။ MNHRC သည် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရ၏ သဘောထား နှင့်အညီ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း အစိုးရ၏ လူ့အခွင့်အရေး စွမ်းဆောင်ချက်များကို လိုတာထက် ပို၍ အသားပေးဖော်ပြပြီး အစီရင်ခံစာ၏ လွှမ်းခြုံကာလအတွင်း ရိုဟင်ဂျာများ၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကိုမူ လျစ်လျူရှုချန်လှပ်ထားခဲ့သည်။⁴⁷

⁴⁵ အထက်ပါအတိုင်း။

⁴⁶ “Myanmar: No Safe Place for Children”, Progressive Voice, 8 April 2022. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/04/08/myanmar-no-safe-place-for-children/>

⁴⁷ “National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21 – Myanmar”, Human Rights Council, 2 November 2020. Available at <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/G20/278/46/PDF/G2027846.pdf?OpenElement>

‘The Submission of the Myanmar National Human Rights Commission to the Third Cycle of the Universal Periodic Review (UPR) of the United Nations Human Rights Council’. Available at https://www.upr-info.org/sites/default/files/documents/2021-02/mnhrc_upr37_mmr_e_main.pdf

(ဆ) ဘဏ္ဍာငွေနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှု - MNHRC မည်ကဲ့သို့ ဘဏ္ဍာငွေ ထောက်ပံ့မှု ရရှိနေသည်ကို သေချာမသိရဘဲ စစ်အုပ်စု၏ တရားမဝင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ အမိန့်ဖြင့် ၎င်းကို ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့နေသည်ဟု ယူဆရသည်။⁴⁸

စုံလင်ကွဲပြားသော ဘက်မလိုက်သည့် ရွေးချယ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် မရှိခဲ့ခြင်းက ယခုလက်ရှိအကျပ်အတည်း ဖြစ်လာစေသည်အထိ ကြီးမားသော နောက်ဆက်တွဲ အရှုပ်အထွေးများ ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်းကို ကျရှုံးနေသည့် အာဏာလုယူရေး စတင်ကြိုးပမ်းချိန်နောက်ပိုင်း MNHRC ၏ လုပ်ရပ်များက ဖော်ပြနေသည်။ အလားတူစွာပင် ကော်မရှင်အတွင်းနှင့် စစ်အုပ်စုဘက်၏ ပြင်ပ ပယောဂကြောင့် လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှု မရှိခဲ့ခြင်းက စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ စတင်လုပ်ဆောင်ကပင် MNHRC ကို ဒုက္ခများစေခဲ့သည်။ MNHRC ၏ တိုင်ကြားမှုလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိသကဲ့သို့ မကြာသေးမီအချိန်ကစ၍ တိုင်ကြားသူများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအချက်အလက် အသေးစိတ်နှင့် နိုင်ငံသား မှတ်ပုံတင်တို့ တင်ပြရမည်ဟု အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ယင်းလုပ်ရပ်မှာ မလိုအပ်သော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သကဲ့သို့ မကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့်လည်း အသုံးချခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။⁴⁹ MNHRC ၏ တိုင်ကြားမှုလုပ်ငန်းစဉ်သည် အားနည်းချက်များစွာ ရှိနေပြီး တိုင်ကြားစာများကို သုံးသပ်ရာတွင်လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိသည့်အပြင် MNHRC ဥပဒေနှင့် လက်တွေ့အရ မျက်မြင်သက်သေများကို တန်ပြန်အရေးယူခံရမည့်ဘေးမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိပေ။⁵⁰ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းမှ လူ့အခွင့်အရေးဌာနများနှင့် အစုအဖွဲ့များအနေဖြင့် ယင်းကဲ့သို့သော ကော်မရှင်တစ်ရပ်ကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပြန်လည်ကုစားမှုရရှိရေး ကြိုးပမ်းသူများ၏ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းရာတွင် စစ်အုပ်စုကို အထောက်အကူပေးမိသည့် အန္တရာယ်သို့ ကျရောက်နိုင်သည်။ MNHRC ဥပဒေကိုယ်၌သည်ပင်လည် ယခင် စစ်အာဏာရှင်ဟောင်းတစ်စုက ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်သကဲ့သို့ အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ANNI တို့ မီးမောင်းထိုးပြထားသည့်အတိုင်း ယင်းဥပဒေ၏ အားနည်းချက်များစွာကို ယနေ့ထိတိုင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့် NHRI ဥပဒေအသစ်တစ်ရပ်နှင့် NUG အောက်တွင် ပါရှိ အခြေခံမူ နည်းနှင့်ကိုက်ညီပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝလေးစားသည့် ကော်မရှင်အသစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ရန် အချိန်တန်ပြီ ဖြစ်သည်။⁵¹

MNHRC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် အုပ်ချုပ်သူ လူ့မလိုင်နှင့် စစ်တပ်အထက်ပိုင်းမှပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ပါဝင် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ရာ ၎င်းသည် စစ်တပ်နှင့် ပလဲနံပသင့်အောင်နေပြီး နာခံရကျိုးသည့် သမိုင်းကြောင်း ရှိသည်။ တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ၊ ဘာသာရေးစုံလင်ကွဲပြားသူများ၊ LGBTQI+ အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်မှုမရှိခြင်းကြောင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် စုံလင်ကွဲပြားမှုနှင့် အလွှာစုံပါဝင်မှု ကင်းမဲ့နေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အဆင့်သတ်မှတ်ရာတွင် GANHRI-SCA က MNHRC သည် လူ့အခွင့်အရေးကို

⁴⁸ “State Administration Council Order (No.4/2021) “Appointment and Duty Assignment of Chairman, Vice-Chairman and members of Myanmar National Human Rights Commission”, posted in Global New Light of Myanmar. Available at <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2021-02-02-red.pdf>
⁴⁹ Post of CSO Working Group, Twitter, 12 January 2023. Available at https://twitter.com/WG_MMNHRI/status/1613446331481354240
⁵⁰ “Myanmar: You’re the Devil in Disguise – The Duplicitous, Obsolete MNHRC”, Chapter 5 of the ANN Report 2020. Available at <https://forum-asia.org/?p=36231>. Also, the Working Group’s Extended Chapter of the ANNI Report. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/youre-the-devil-in-disguise-the-duplicitous-obsolete-mnhrc/>
⁵¹ အထက်ပါအတိုင်း။

အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခအတွင်း၊ ကာကွယ်ပေးနိုင်စွမ်းမရှိသည့်အချက်ကို အဓိကဝေဖန်ထောက်ပြခဲ့သည်။⁵² စစ်အုပ်စုက နိုင်ငံ ကို အုပ်ချုပ်နိုင်ရန် ကြိုးစားရာတွင် ရက်စက်သော အင်အားသုံးပြီး မြန်မာပြည်သူများအပေါ် ရက်စက်ကြမ်း ကြုတ်သည့် ကြီးလေးသောရာဇဝတ်မှုများ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေသည့် တစ်ချိန်တည်းတွင် ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ အသိအမှတ်ပြုမှု ရရှိလာရေး ကြိုးပမ်းနေသည့်အတွက် ယင်းစိုးရိမ်ပူပန်မှုများက ပို၍ပင် ကျယ် လောင်လာခဲ့သည်။

MNHRC ကို အမှီအခိုကင်းသည့် အခြားသော NHRI များနှင့် ကွဲပြားစေသည့်အချက်မှာ တွေးဆ၍ မရနိုင် လောက်သည့်အထိ အဆိုးရွားဆုံးသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများကို ကျူးလွန်နေသည့် စစ်အုပ်စုကို သစ္စာခံနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ MNHRC သည် လူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝ မြှင့်တင်၊ ကာကွယ်ပေးရန် စစ်မှန်ကောင်းမွန်သော စိတ်စေတနာမရှိသော်ငြား စစ်အုပ်စုအပေါ်တွင် အပြည့်အဝ သစ္စာခံလျက် ရှိသည်။

နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်းရှိ NHRI ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ - GANHRI၊ APF နှင့် SEANF

စစ်အုပ်စု၏ ထိန်းချုပ်အောက် ရောက်ရှိနေသော လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာရမည့်တာဝန်ကို စွန့်ပစ်ခဲ့သည့် MNHRC အပေါ် တုံ့ပြန်ကိုင်တွယ်မှုသည် ဆိုးရွားနေပြီး APFI SEANF နှင့် GANHRI တို့၏ ဖြောင့်မတ်မှုကို ဆက်လက်ထိခိုက်လာစေသည်။ မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆက်တိုက်ကန့်ကွက်မှု၊ အိတ်ဖွင့် ပေးစာနှင့် ထုတ်ပြန်ချက်များ ရှိခဲ့သည့်တိုင် APFI SEANF နှင့် GANHRI တို့က MNHRC ကို ၎င်းတို့၏ အစည်းအဝေးနှင့် အခမ်းအနားများသို့ ပါဝင်တက်ရောက်စေရန် ဆက်လက်ဖိတ်ကြားနေသည်။ APF ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်သည် ခိုင်မာသော NHRI တစ်ခု၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လူတိုင်းကျင့်သုံး ခံစားနိုင်ရန်အတွက် NHRI များကို ပိုမိုအားကောင်းစေရေး လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်၊ ကာကွယ်ပေးရန် တို့ဖြစ်သည်။⁵³ သို့သော် ကျရှုံးနေသော အာဏာလုယူရေးကြိုးပမ်းမှုနှင့် ဆက်နွယ်သော စိန်ခေါ်မှုများ၊ နှင့် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အသံများကို ဖြေရှင်းပေးရန် ရင်ဆိုင်လာရသည့်အခါ APF သည် ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ၎င်းအပေါ် အများပြည်သူ ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို မှေးမှိန်လာစေသည်။ GANHRI အနေဖြင့်လည်း စစ်အုပ်စု၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို ဖုံးကွယ်ပေးပြီး ပြည်သူများအပေါ် နောက်ထပ်ထိခိုက်နစ်နာစေမည့် အရာများကို MNHRC က ထပ်မလုပ်နိုင်စေရန် အတွက် B အဆင့် သတ်မှတ်ခံထားရသော NHRI များကို ဆန်းစစ်၍မရစေရန် ပိတ်ဆို့တားမြစ်ထားသည်များကို ဖယ်ရှားရမည့်အချက် အပါအဝင် ထိရောက်သော လုပ်ဆောင်မှုများ ချမှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် APFI

⁵² 'Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation', GANHRI, November 2015, Section 2. Available at https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/NHRI/GANHRI/SCA_FINAL_REPORT_-_NOVEMBER_2015-English.pdf
⁵³ Asia Pacific Forum. Available at <https://www.asiapacificforum.net/>

SEANF နှင့် GANHRI တို့အနေဖြင့် ပါရီအခြေခံမူများကို ထပ်တလဲလဲ မလိုက်နာသည့် NHRI များအား အဖွဲ့ဝင် အဖြစ်မှ ဖယ်ရှားရမည် ဖြစ်သည်။

ဤကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ အလုပ်အဖွဲ့က APF ကို အိတ်ဖွင့်ပေးစာတစ်စောင် ပေးပို့ခဲ့သော်လည်း MNHRC ကို အဖွဲ့ဝင်တစ်ဖွဲ့အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်များတွင် ဆက်လက်၍ တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ခွင့်ပြုနေသော APF ၏လုပ်ရပ်က စစ်အုပ်စုကို တိတ်တဆိတ်ထောက်ခံနေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဥပမာပြရလျှင် APF က နယူးဇီလန်လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်နှင့်အတူ ပူးပေါင်းစီစဉ်သော လုပ်ငန်းခွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ် တစ်ခုတွင် MNHRC ဥက္ကဋ္ဌ လှမြင့်ကို စကားပြောခွင့် ပေးခြင်း၊⁵⁴ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၁ မှ ၂၃ အထိ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘန်ကောက်မြို့တွင် အရှေ့တောင်အာရှ NHRI များအတွက် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ၊⁵⁵ ကျရှုံးနေသော အာဏာသိမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုအကြောင်း သို့မဟုတ် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအကြောင်းကို APF က ထည့်သွင်းပြောကြားခြင်း မရှိခဲ့သည့် APF အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့နှင့် MNHRC တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ၊⁵⁶ မကြာသေးမီ လောလော လတ်လတ်က ပြုလုပ်ခဲ့သည့် APF နှင့် MNHRC ပူးတွဲစီစဉ်ခဲ့သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အခမ်းအနားများကို စစ်အုပ်စုက ၎င်းတို့၏ လက်ဝေခံမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် ဝါဒဖြန့်ချိရေးအတွက် အသုံးပြုခဲ့သည်။⁵⁷

SEANF သည် အဖွဲ့ဝင်များ အားလုံးပါဝင်သော နှစ်စဉ်အစည်းအဝေးကို တစ်နှစ်တစ်ကြိမ်ပြုလုပ်ပြီး နည်းစနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလုပ်အဖွဲ့အစည်းအဝေးကိုမူ တစ်နှစ် နှစ်ကြိမ် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။⁵⁸ SEANF သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ ၂၈ နှင့် ၂၉ ရက်နေ့တို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ၁၉ ကြိမ်မြောက် နှစ်စဉ်ပုံမှန်အစည်းအဝေး⁵⁹ အပါအဝင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်⁶⁰ နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့သော ၎င်းတို့၏ အစည်းအဝေးပွဲများတွင် MNHRC ကို ဆက်လက်ပါဝင်တက်ရောက်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ယင်းခွင့်ပြုခြင်းများသည် စစ်အုပ်စုက ၎င်းတို့မှ တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုမှု ရရှိထားပြီးသယောင်ယောင် ၎င်းတို့၏ လက်ဝေခံမီဒီယာများတွင် ကြိုးစားဖော်ပြနေမှုနှင့်

⁵⁴ “APF Visual Dialogue Series: Discrimination in employment and the role of National Human Rights Institutions”, 30 September 2022, available at www.asiapacificforum.net/news/apf-members-discuss-discrimination-employment-and-role-nhris/

⁵⁵ “Open Letter: Myanmar Junta Participation in the Environmental Rights and Climate Change Workshop”, 30 June 2022, Working Group. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/06/30/open-letter-myanmar-junta-participation-in-the-environmental-rights-and-climate-change-workshop/>

⁵⁶ “The APF Secretariat has met with leaders of the Myanmar National Human Rights Commission as part of Leadership Solidarity Outreach program”, APF, 30 November 2021. Available at <https://www.asiapacificforum.net/news/apf-meets-myanmar-commission/>

⁵⁷ “APF Co-Hosts Virtual Dialogue on Human Rights and Climate Change”, APF, 15 December 2022. Available at <https://www.asiapacificforum.net/news/apf-co-hosts-virtual-dialogue-human-rights-and-climate-change/>

⁵⁸ “APF Virtual Dialogue on Climate Change and Human Rights: Role of NHRIs Meeting Held”, *Global New Light of Myanmar*, 12 November 2022. Available at https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/gnlm/wp-content/uploads/2022/11/12_Nov_22_gnlm.pdf

⁵⁹ SEANF ‘Activities’. Available at <https://seanf.asia/activities/>

⁶⁰ “Myanmar National Human Rights Commission joins 19th Annual Meeting of Southeast Asian National Human Rights Institutions Forum”, *Global New Light of Myanmar*, 2 December 2022. Available at <https://www.gnlm.com.mm/myanmar-national-human-rights-commission-joins-19th-annual-meeting-of-southeast-asia-national-human-rights-institutions-forum-seanf/>

⁶¹ SEANF <https://www.facebook.com/myanmarnhrc/photos/pcb.917801595483617/917801495483627/>

တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်နေသည်။⁶¹ SEANF သည် ကျရှုံးနေသည့် စစ်အုပ်စု၏ အာဏာသိမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများတွင် MNHRC က ကြံရာပါအဖြစ် ပါဝင်နေသည်ကို ဝန်ခံအသိအမှတ်ပြုခြင်း မရှိသေးသကဲ့သို့ ရပ်တန့်ရန်အတွက်လည်း တောင်းဆိုထားခြင်း မရှိသေးပေ။ သို့သော် ၂၀၀၇ ရွှေ့ပါရောင် တော်လှန်ရေးအတွင်း ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြသူများကို မြန်မာစစ်တပ်က အကြမ်းဖက်ခဲ့မှုအပေါ် အလွန်အမင်း စိုးရိမ်ကြောင်း (SEANF ရော APF အဖွဲ့နှစ်ခုလုံးတို့က) ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသော ထုတ်ပြန်ကြေညာချက် အပါအဝင် အတိတ်ကာလအတွင်း ရှိခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ၎င်းတို့က ဝေဖန်ထောက်ပြ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့ဖူးသည်။⁶² အဆိုပါဖြစ်စဉ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအရေးတွင် NHRI များက တက်တက်ကြွကြွ ကြားဝင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသည်ကိုပြသသည့် အတိတ်က အရေးကြီးဖြစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ယင်း ကာလက MNHRC ကို မဖွဲ့စည်းရသေးကြောင်း အသိအမှတ်ပြုသည့် တစ်ချိန်တည်းတွင် ဤဆောင်ရွက်ချက် သည် SEANF နှင့် APF တို့အတွင်း NHRI များ၏ သမိုင်းဝင်ခြေလှမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် MNHRC စတင်တည်ထောင်ပြီး အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာပြီးချိန်ကတည်းကပင် SEANF နှင့် APF တို့က MNHRC ကို ကာကွယ်လာခြင်းငြိမ်းစေပြီး စစ်အုပ်စု၏ ရာဇဝတ်မှုများကို ကာကွယ်ပေးသော အန္တရာယ်ရှိသည့် လမ်းကြောင်းကို လျှောက်လှမ်းလာခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လက်ရှိမြေပြင်အခြေအနေတွင် စစ်အုပ်စုသည် ရန်ကုန်မြို့ရှိ MNHRC ရုံး၏ ဂိတ်ပေါက် အပြင်ဘက်ရှိ လမ်းမများနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့တွင် မြန်မာပြည်သူများအပေါ် အကြမ်းဖက် စစ်ဆင်ရေးတစ်ရပ် ဆင်နွှဲနေလျက်ရှိသည်။ APF၊ SEANF၊ GANHRI တို့နှင့် အဆိုပါအဖွဲ့များအတွင်းရှိ အဖွဲ့ဝင်များက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများနှင့်ပတ်သက်၍ နှုတ်ဆိုတင်ပြပြီး ၎င်းတို့ကို ထိ ခိုက်နစ်နာ ပြဿနာတက်စေမည့် MNHRC ကို ဆက်လက်ခွင့်ပြုထားမှု၊ နှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုများမြောက်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်း ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုး ဖောက်မှုများနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုများကို MNHRC က ဆက်လက်ငြင်းဆိုနေသည်ကို ဖြေရှင်းလိုသည့်စိတ်ဆန္ဒ မရှိနေမှုအပေါ် မိမိတို့အလုပ်အဖွဲ့ အနေဖြင့် လွန်စွာစိတ်ပျက်ရပါကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားလိုက်သည်။ MNHRC ၏ ပျက်ကွက်မှုများကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခြင်း မရှိဘဲ MNHRC ကို ဆက်လက်၍ နေရာပေးထားခြင်းသည် မြေပြင်ရှိ မြန်မာပြည်သူများခံစားနေရသော ကြီးမားသည့်အတိဒုက္ခများကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်းနှင့် ယုံကြည်ကိုးစားရသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံတကာဝတ္တရားများကို ပျက်ကွက်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မအောင်မြင်နေသည့် စစ်အုပ်စု၏ အာဏာလုယူရေး ကြိုးပမ်းမှုကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် APF က ၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလတွင် ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့မှုကို အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက

⁶¹ ‘Myanmar National Human Rights Commission joins 19th Annual Meeting of Southeast Asian National Human Rights Institutions Forum’, Global New Light of Myanmar, 2 December 2022. Available at <https://www.gnlm.com.mm/myanmar-national-human-rights-commission-joins-19th-annual-meeting-of-southeast-asia-national-human-rights-institutions-forum-seanf/>

⁶² ‘National Human Rights Institutions Express “Grave Concern” over Burma’, 6 October 2007. Available at https://forum-asia.org/?p=7388%20Statement:%20https://apf-prod.s3.amazonaws.com/media/resource_file/myanmar.pdf?AWSAccessKeyId=AKIA57J6V557ISASX34R&Signature=D9AnzlbZ%2B4OgfBZ39qFFasObLfs%3D&Expires=1675847032

အသိအမှတ်ပြု ကြိုဆိုသော်လည်း ပါရီအခြေခံမူများကို ချိုးဖျက်ခဲ့သည့် MNHRC အပေါ် တုံ့ပြန်ရာတွင် လုံလောက်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ထို့အပြင် APF က MNHRC ကို ၎င်းတို့၏ အစည်းအဝေးများနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများသို့ ဆက်လက် ဖိတ်ကြားနေသည်။⁶³ MNHRC သည် စစ်အုပ်စု၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာ ကိုယ်စားပြုသော စစ်အုပ်စု၏ လက်အောက်ခံအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို အမှီအခိုကင်းစွာ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းမပြုဘဲ မြန်မာပြည်သူများအတွက် ကောင်းကောင်း အလုပ်လုပ်သော NHRI တစ်ခု မရရှိစေရန် ဟန့်တားနေသည်ဆိုသည့်အချက်ကိုလည်း APF က အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ စစ်အုပ်စု၏ ကျရှုံးနေသော အာဏာသိမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှုသည် တရားမဝင်၊ ဥပဒေနှင့်မညီသော်လည်း ရက်ပိုင်းအကြာကတည်းပင် MNHRC သည် တရားမဝင်စစ်အုပ်စုကပေးသော အမိန့်ကိုသာ လိုက်နာခဲ့သည်။⁶⁴

APF နှင့် SEANF တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေပြင်တွင်ဖြစ်ပွားနေသော ပကတိအရှိတရားနှင့် MNHRC ၏ တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရန် ဆန္ဒမရှိကြပေ။ APF ဥက္ကဋ္ဌက ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၁၅ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန် သော ကြေညာချက်တွင် “APF နှင့် MNHRC တို့အကြား ပွင့်လင်း၊ မြင်သာသည့် ကူးလူး ဆက်သွယ်ရေး လိုင်းများ ဆက်ရှိနေရန် အရေးကြီးသည်ဟု မိမိတို့ ယုံကြည်သည်။ MNHRC ကို အမှီအခိုကင်း၊ ယုံကြည် စိတ်ချ ရပြီး ထိရောက်သော NHRI တစ်ခုဖြစ်လာစေရေးအတွက် အကူအညီများ ထောက်ပံ့ပြီး စွမ်းဆောင်ရည် ပိုမိုခိုင်မာ အားကောင်းလာစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးသွားမည်ကို ကတိကဝတ်ပြုသည်” ဟု ပါရှိသည်။⁶⁵ အမှီအခို ကင်းသော NHRI တစ်ခုကို ဆက်လက်ထိတွေ့ ဆက်ဆံသည့်နည်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ရန် အကျိုးအကြောင်း သင့်လျော်သော အခြေအနေများရှိသော်လည်း ပြန်လည်ဦးမော့ကောင်းမွန်လာရန် မျှော်လင့်ချက်လုံးဝ မရှိတော့သောအခြေအနေမျိုးတွင် ဤချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းကို လုပ်ဆောင်ရန် ဤစာတမ်းက မတိုက်တွန်းပေ။ ပါရီအခြေခံမူများအရ NHRI တစ်ခုသည် ၎င်းတွင်ရှိရမည့် စံနှုန်းများအောက်သို့ အစဉ်တစိုက်၊ ဆိုးဆိုးရွားရွား ရောက်ရှိနေလျှင် နောက်ဆက်တွဲ အရေးယူမှုများ လုပ်ဆောင်ရသည်။ နောက်ထပ်၍လည်း ဆိုထားသည်မှာ အာဏာရှင်တစ်ရပ်ကို မှီခိုနေသည့် NHRI တစ်ခုက ယင်းအာဏာရှင်၏ အပြုအမူကို ပိုမိုအတင့်ရဲစေပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ပေးရမည့် NHRI တစ်ခု၏တာဝန်နှင့် လုံးလုံးဆန့်ကျင်နေလျှင်လည်း နောက်ဆက်တွဲ အရေးယူမှုများ ရှိရသည်။

ကျရှုံးနေသော အာဏာသိမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှုတင်ချိန်မှ နှစ်နှစ်ပြည့်မြောက်သည်အထိ MNHRC သည် ဆိုးရွား သော ပျက်ကွက်မှုများဖြင့်သာ နှစ်ကာလများကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့သည်။ SEANF၊ APF နှင့် GANHRI တို့ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် အများလေးစားယုံကြည်မှုနှင့် ဝတ္တရားများကို ဆုပ်ကိုင်ပြီး MNHRC ကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ဆိုင်းငံ့ရန် သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်ရန် အချိန်တန်ပြီ ဖြစ်သည်။ MNHRC နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနေမှုများကို ရပ်တန့်ရန် အချိန်တန်ပြီ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများသည် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ရလဒ်ကို အလေးထားရမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍သာ ရည်ရွယ်ထားသောရလဒ်သည် အများပြည်သူတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးကို အားပေးရန်အတွက်ဟုဆိုလျှင်

⁶³ ‘APF Chairperson’s Statement on the Situation in Myanmar’, APF, 10 May 2021. Available at <https://www.asiapacificforum.net/news/apf-chairpersons-statement-situation-myanmar/>
⁶⁴ Sebastian Strangio “Melissa Crouch on Myanmar’s Coup and the Rule of Law”, The Diplomat, 23 March 2021. Available at <https://thediplomat.com/2021/03/melissa-crouch-on-myanmars-coup-and-the-rule-of-law/>
⁶⁵ “APF Statement on Myanmar Commission”, APF, 15 July 2022. Available at <https://www.asiapacificforum.net/news/apf-statement-myanmar-commission/>

ဆိုးရွားပြင်းထန်သော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူများဘက်တွင်ရပ်တည်နေသကဲ့သို့ စစ်အုပ်စု၏ လက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့်အလျောက် စစ်အုပ်စု၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ဆိုးရွားသော ချိုးဖောက်မှုများအတွင်းမှ အလိုတူအလိုပါ ဖြစ်နေသည့် MNHRC နှင့် ဆက်လက် ထိတွေ့ဆက်ဆံနေခြင်းများက မြန်မာပြည်သူတို့၏အခွင့်အရေးကို မည်သို့ ခိုင်မာအားကောင်း စေမည်နည်း။

APF သည် MNHRC နှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံရေးလမ်းကြောင်းကို ဆက်လက်ဆုပ်ကိုင်နေသော်လည်း ထိုထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုများကြောင့် မည်သို့အောင်မြင်လာမည် ဆိုသည်ကိုမူ ရေရေရာရာ ရှင်းပြနိုင်ခြင်း မရှိသည့်အတွက် “အချိန်ကုန်လှုပ်နား” ဆိုသည့်ဆိုရိုးအတိုင်းသာ ဖြစ်နေပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အားလုံး၏ အရင်းခံဖြစ်သော စစ်အုပ်စု၏ လက်ဝေခံတစ်ခုဖြစ်သည့် MNHRC နှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် ငြင်းဆန် ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာပြည်သူတို့၏ နွေဦးတော်လှန်ရေးကို ထောက်ခံခြင်းနှင့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ အတွက် တိုက်ပွဲဝင်နေမှုကို အားပေးခြင်းတို့ကသာ အအောင်မြင်နိုင်ဆုံး ဖြစ်သည်။ အခြေခံအားဖြင့် အရေးကြီးသည်မှာ APFI GANHRI နှင့် SEANF တို့၏ ဘုံပန်းတိုင်သည် မြန်မာပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်၊ ကာကွယ်ပေးရန်သာဖြစ်ပြီး ဤသည်ကို မြန်မာအရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးတိုင်ပင် ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

MNHRC သည် အမှီအခိုကင်းသော၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော၊ ထိရောက်သော NHRI တစ်ခု ဖြစ်လိုသည့် ဆန္ဒ မရှိဘဲ စစ်အုပ်စုနှင့် တစ်ကျိတ်တည်းတစ်ညာဏ်တည်း ဖြစ်နေကြောင်းကို အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများက APFI SEANF နှင့် GANHRI တို့ထံ ပေးပို့ခဲ့သော အိတ်ဖွင့်ပေးစာ၊ ထုတ်ပြန်ထားသော ကြေညာချက်နှင့် သတင်းထုတ်ပြန်ချက်၊ ထုတ်ဝေပြီးသော ANNI အစီရင်ခံစာနှင့် ယခုလေ့လာ သုံးသပ်ချက်စာတမ်းတို့မှ တစ်ဆင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ MNHRC ၏ လုပ်ရပ်များသည် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရုံ သာမက စစ်အုပ်စုမှကျူးလွန်သည့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော အတိတ်ကာလနှင့် ယခုကာလရာဇဝတ်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု မဖော်ဆောင်နိုင်ရေးကိုလည်း အားပါးတရ ပါဝင်ကာကွယ်ပေးနေသည်။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် လူ့အခွင့်အရေး စိတ်ဓာတ်မရှိဘဲ စစ်တပ်နှင့် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရတို့၏ သဘောထားနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေရန် ၂၀၂၀ နှစ်စကတည်းက ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသည့် ရွေးချယ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ရွေးချယ်ခံထားရခြင်း ဖြစ်သည်။⁶⁶ ရှေ့တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ပင် GANHRI-SCA နှင့် မြန်မာအရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းတို့မှ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို မရွေးချယ်ခင် ပွင့်လင်းမြင်သာသော ရွေးချယ်မှု လုပ်ငန်း စဉ်လုပ်ဆောင်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အရေးလုပ်ခြင်း မခံခဲ့ရပေ။⁶⁷ သို့ဖြင့် GANHRI၊ APF နှင့် SEANF တို့သည် မြန်မာပြည်သူများအပေါ် တစ်လျှောက်လုံးပျက်ကွက်လာခဲ့သည့်အတွက် ယခုအချိန်သည် ၎င်းတို့၏ ရပ်တည်ချက်ကို ခိုင်မာစေရန်သည် ယခင်ကထက်ပင်ပို၍ အရေးကြီးနေပြီ ဖြစ်သည်။

⁶⁶ ‘Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation’, GANHRI, November 2015, Section 2. Available at https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/NHRI/GANHRI/SCA_FINAL_REPORT_-_NOVEMBER_2015-English.pdf

⁶⁷ အထက်ပါအတိုင်း။

SEANF၊ APF နှင့် GANHRI တို့သည် ၎င်းတို့၏အစည်းအဝေးများတွင် MNHRC ကို ပါဝင်ခွင့်ပြုခြင်းအားဖြင့် ၎င်း တို့သည် NHRI များမှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ခိုင်မာအားကောင်းစေရေးဆိုသည့် သတင်းစကားကို မတူညီသောနည်းလမ်းနှစ်သွယ်ဖြင့် ယုတ်လျော့စေသည်။ ပထမတစ်ခုဖြစ်သည့် မြန်မာပြည်သူများအတွက် သတင်းစကားမှာ မြန်မာနှင့် ဒေသတွင်း အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက အပြင်းအထန် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်နေသည့်ကြားက MNHRC နှင့်ဆက်လက်ထိတွေ့ဆက်ဆံရန်အတွက် မြန်မာပြည်သူတို့၏ အခွင့်အရေးကို မျက်ကွယ်ပြု၍ရသည်ဟူသော သတင်းစကား ဖြစ်သည်။ ဒုတိယသတင်းစကားမှာ အခြား NHRI များအတွက် ဖြစ်ပြီး ပါရီအခြေခံမူများကို လိုက်နာခြင်း မရှိလျှင်လည်း ထိရောက်သော နောက်ဆက်တွဲအရေးယူမှု ရှိလာမည် မဟုတ်ကြောင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်၊ မြှင့်တင်ရန် စစ်မှန်သောကြိုးစားအားထုတ်မှု မရှိခဲ့လျှင်တောင် အပေါ်ယံ ရွှေမှုကြံလုပ်ပြုရုံဖြင့် NHRI တစ်ခုအဖြစ် လက်ခံရနိုင်သည်ဆိုသော သတင်းစကားဖြစ်ပေသည်။

စစ်အုပ်စုနှင့် ၎င်း၏လက်ဝေခံအုပ်စုများကို ဖယ်ကြဉ်ထားသည့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရများနှင့် အစိုးရချင်းချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများက ပိုမိုများလာသည့်အတွက် MNHRC သည် APF၊ GANHRI နှင့် SEANF တို့အတွက် ပို၍ပြဿနာရှိလာစေသည်။ အမှန်စင်စစ်ဆိုလျှင် APF၊ GANHRI နှင့် SEANF တို့သည် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားရမည့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည့်အတွက် စစ်အုပ်စု၏ လက်ဝေခံ အုပ်စုများကို ဖယ်ကြဉ်ရန် အခြားသူများထက်ပင် ပို၍တာဝန်ရှိသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် ကျရှုံးနေလျက်ရှိသည့် အာဏာလုယူရေး ကြိုးပမ်းမှုသည် တရားမဝင်သော လုပ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်ရာ စစ်အုပ်စုမှ MNHRC ကို ၎င်း၏အုပ်ချုပ်မှု အောက်တွင် လုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမိန့်သည်လည်း တရားမဝင်လုပ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖြစ်ပျက်နေသည့် အခြေအနေများ၏ ပြင်းထန် ဆိုးရွားမှု အတိမ်အနက်ကို SEANF၊ APF နှင့် GANHRI တို့အတွင်းတွင် နှံ့နှံ့စပ်စပ်နားလည်ထားခြင်း မရှိကြသေးဘဲ ဤအခြေအနေကို ပြောင်းလဲရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေသည်။

MNHRC ကို နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများမှ ဆိုင်းငံ့ခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ထုတ်ပယ်ခြင်း

GANHRI နှင့် APF တို့၏ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများတွင် NHRI တစ်ခုကို ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ဆိုင်းငံ့၊ ဖယ်ရှား သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်ရန် ယန္တရားများ ပါရှိသည်။⁶⁸ SEANF တွင်လည်း “အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင်းရှိ ပြည်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ထိရောက်သော မြှင့်တင်မှု၊ ကာကွယ်မှုနှင့် ဖြည့်ဆည်းမှု လုပ်ပေးနိုင်ရန်အတွက်.....” ဟူသော အပိုဒ် ၂(၁) အပါအဝင် ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင်များက လေးစားလိုက်နာမိမည်ဟု ကြေညာရသည့် အခြေခံမူများပါရှိသော ပဋိညာဉ်တစ်ရပ်

⁶⁸ “SEANF Charter”, 28 June 2007. Available at <https://seanf.asia/seanf-charter/>.

ရှိသည်။⁶⁹ MNHRC သည် ထို အချက်ကို ပျက်ကွက်သည်မှာ အရှင်းကြီးဖြစ်၍ နောက်ဆက်တွဲ အရေးယူမှုကို ဖော်ဆောင်ရမည် ဖြစ် သည်။

GANHRI ဗျူရိုသည် ၎င်း၏ဥပဒေ အပိုဒ် ၂၄.၂ အရ MNHRC အား ပါရီအခြေခံမူများကို ‘တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း လိုက်နာမှု’ ထက်ပင် နိမ့်ကျနေသည့်အတွက် ၎င်းကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ဖယ်ရှားနိုင်သကဲ့သို့ ‘B’ အဆင့် သတ်မှတ်ချက်ကိုလည်း ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။⁷⁰ ပို၍အရေးကြီးသည်မှာ ပါရီအခြေခံမူများ ကို MNHRC က ဆိုးရွာစွာ ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုချိုးဖောက်မှုများက ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာလုယူရေးကြိုးပမ်းမှု မတိုင်ခင်ကတည်းကပင် မြင့်တက်နေခဲ့သဖြင့် GANHRI က MNHRC ကို အလုပ်ဖြစ်သော NHRI တစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်၍ အသိအမှတ်မပြုတော့ဘဲ နေနိုင်သည်။⁷¹ GANHRI ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၆.၂ အရ GANHRI-SCA ၏ A အဆင့် သတ်မှတ်ခံထားရသော NHRI တစ်ခုကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရန်အတွက် GANHRI ဥက္ကဋ္ဌ သို့မဟုတ် GANHRI-SCA အဖွဲ့ဝင်တစ်ဖွဲ့က လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ သို့သော် MNHRC ကဲ့သို့ B အဆင့်သတ်မှတ်ခံထားရသော NHRI တစ်ခုကို ပုံမှန်ပြန်လည်ဆန်းစစ်သုံးသပ်နိုင်ရန်မှာ မလွယ်ကူပေ။ ယင်းအစား NHRI တစ်ခုခုက အဆင့်သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုလျှင် သို့မဟုတ် အဆင့်ပြန် လည်သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုလျှင် သို့မဟုတ် ပါရီအခြေခံမူများ သို့မဟုတ် အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့်အချက်များအပေါ် လိုက်နာမှုကို သက်ရောက်ထိခိုက်နိုင်သည့် အခြေအနေပြောင်းလဲမှုမျိုးဖြစ်လျှင် GANHRI-SCA က B အဆင့်ရထားသော NHRI တစ်ခုကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်နိုင်သည်။⁷² GANHRI သည် B အဆင့် NHRI များကို A အဆင့် NHRI များနည်းတူ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခွင့်ရရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။ MNHRC အရေးတွင် GANHRI အနေဖြင့် ပါရီအခြေခံမူများအား ‘တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလိုက်နာမှု’အဆင့်နှင့်ပင် စံချိန်မီမီတော့သည့် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲ အခြေအနေတစ်ရပ်ကို အခြေခံ၍ MNHRC ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်သုံးသပ် သင့်သည်။⁷³ အကယ်၍ အဆင့်ပြန်လည်သတ်မှတ်ပေးရန် MNHRC က တောင်းဆိုခဲ့လျှင် ၎င်း၏ လက်ရှိလူ့အခွင့်အရေး မှတ်တမ်းများအရ စံချိန်မီမီမဟုတ်ဘဲ အသိအမှတ်ပြုမှုဖြစ်သော အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်းလည်း ခံရမည် မဟုတ်ပေ။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့ နေ့စွဲဖြင့် APF နှင့် SEANF တို့ထံ ပေးပို့သော အိတ်ဖွင့်ပေးစာတွင် မြန်မာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက APF တွင် NHRI များကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ထုတ်ပယ်နိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟု ထောက်ပြခဲ့သည်။ အံ့အားသင့်စရာကောင်းသည်မှာ ပါရီအခြေခံမူများနှင့် APF၊ SEANF၊ GANHRI တို့၏ စည်းမျဉ်းများကို MNHRC က လိုက်နာမှုမရှိနေသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေနှင့် ပတ်သက်၍ APF၊ SEANF နှင့် GANHRI တို့ထံမှ အသံတစ်စက်ပင် မကြားရခြင်း ဖြစ်သည်။ APF ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံစည်းမျဉ်းအရ APF ၏ Forum Councillor များသည် အပိုဒ် ၁၁.၅(က)-(ခ) နှင့် ၁၂.၁(က)-(ခ) တို့အရ ၎င်းတို့၏ အာဏာကိုကျင့်သုံး၍ MNHRC ကို ပါရီအခြေခံမူများ မလိုက်နာမှုအတွက် သုံးသပ် ထုတ်ပယ်နိုင်

⁶⁹ အထက်ပါအတိုင်း။

⁷⁰ “GANHRI Statute”, 5 March 2019. Available at <https://ganhri.org/governance/>

⁷¹ အထက်ပါအတိုင်း။

⁷² Accreditation’, GANHRI. Available at <https://ganhri.org/accreditation/>

⁷³ အထက်ပါအတိုင်း။

သည်။⁷⁴ ထို့အပြင် ကြားဖြတ်အစီအမံအနေဖြင့် APF သည် အဆိုပါသုံးသပ်မှု၏ရလဒ်ကို စောင့်ဆိုင်းနေစဉ် ကာလ နောက်ထပ်ပြုလုပ်မည့် ၎င်း၏ အစည်းအဝေးများနှင့် တွေ့ဆုံပွဲများသို့ MNHRC အား မဖိတ်ကြားဘဲ နေ၍ရသည်။

အနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်ခြင်း

APF၊ GANHRI နှင့် SEANF တို့အနေဖြင့် စစ်အုပ်စု သို့မဟုတ် ၎င်း၏လက်ဝေခံအုပ်စုကို ၎င်းတို့၏ အစည်း အဝေးနှင့် ပွဲများသို့ တက်ရောက်ခွင့်မပေးခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ခွင့် မပြုခြင်း စသော မူအပေါ်ရပ်တည်သော ခြေလှမ်းများကို ဖော်ဆောင်သင့်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း အဖွဲ့အစည်းများက စစ်အုပ်စု သို့မဟုတ် စစ်အုပ်စု၏ နိုင်ငံရေးနှင့်မဆက်စပ်သော ကိုယ်စားလှယ်များကို ၎င်း တို့၏ အစီအစဉ်များ၊ ဖိုရမ်များသို့ပါဝင်ရန် ဖိတ်ကြားမှုများ ရှိသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်သော APF၊ GANHRI နှင့် SEANF တို့အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပလက်ဖောင်းများက စစ်အုပ်စုအတွက် တာဝန်ခံခြင်းမှ ရှောင်ရှားနိုင်ရန်နှင့် တရားဝင်မှုရရှိလာရေး လုပ်ဆောင်သည့် နေရာအဖြစ် ကူညီပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဝါဒဖြန့်ချိရေး လှုပ်ရှားမှုကို အားပေးကူညီသည့်နေရာ မဖြစ်စေရေးအတွက် အခိုင်အမာလုပ်ဆောင်ရန် ပို၍ တာဝန် ကြီးသည်။ ထို့အပြင် ထိုအဖွဲ့များသည် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းနှင့် မြန်မာပြည်သူများ၏ အသံကို နားထောင်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကို အောက်ခြေပြည်သူအဆင့်ထိ ထောက်ခံအားပေးခြင်း၊ နှင့် MNHRC ရပ်တန့်သွားစေရေးကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ MNHRC ပြဿနာသည် ဤအတိုင်း ပျောက်ကွယ် သွားမည် မဟုတ်ပါ။ ထိုအချက်ကို သိရှိသောကြောင့် အလုပ်အဖွဲ့သည် NHRI ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အကူအညီဖြင့် NHRI အသစ်တစ်ခု တည်ထောင်နိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေအသစ်တစ်ရပ်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲပြီး အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG)၊ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH)၊ နှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC) တို့ကို NHRI ဥပဒေအသစ်တစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းပေးရန် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်လျက်ရှိသည်။⁷⁵ ထိုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့် အရေးတို့အတွက် ဘဝများစွာကို စတေးခဲ့ သည့် အမျိုးမျိုးသော ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် လူတန်းစားအလွှာပေါင်းစုံမှ ပြည်သူများကို လေးစားဂုဏ်ပြု သောအားဖြင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင်ကျရောက်သော ၁၉၈၈ ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံ ၃၄ နှစ် ပြည့်မြောက်သောနေ့တွင် ပူးတွဲကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ယင်းအဖွဲ့များက ထုတ်ပြန်ချက် တွင် “MNHRC ၏ ရပ်တည်ချက်၊ လုပ်ရပ်များနှင့် ၎င်း၏တည်ရှိမှုတို့သည် မြန်မာပြည်သူလူထု၏ ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံအား ထိခိုက်ဆုတ်ယုတ်စေပါသည်။” ဟု ဆိုကာ NHRI အသစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ချိန်

⁷⁴ “APF Constitution”, 1 January 2018. Available at <https://www.asiapacificforum.net/resources/apf-constitution/>
⁷⁵ “Myanmar Civil Society Proposes New Union Human Rights Commission Law Amid Ongoing Campaign of Terror by the Myanmar Military Junta, Urges Its Swift Adoption”, 14 December 2021, CSO Working Group on MNHRC Reform and Asian NGO Network on National Human Rights Institutions. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2021/12/14/myanmar-civil-society-proposes-new-union-human-rights-commission-law-amid-ongoing-campaign-of-terror-by-the-myanmar-military-junta-urges-its-swift-adoption/>

တန်ပြီဟု တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။⁷⁶ ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒများနှင့် မြန်မာပြည်သူတို့၏ ဆန္ဒများကို လေးစားဂုဏ်ပြုရမည် ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ကြီးမားဆိုးရွားသော ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်မှုများကို ကျူးလွန်နေသည့် စစ်အုပ်စုအား MNHRC က အကူအညီပေးပြီး ကြံရာပါအဖြစ် လုပ်ဆောင်နေမှု၏ ဆိုးရွားပြင်းထန်သည့် အခြေအနေကို အလျင်အမြန် ဖြေရှင်းရမည်။ ထို့အပြင် GANHRI၊ APF နှင့် SEANF တို့အနေဖြင့် ခိုင်မာသော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အတွက် လက်ရှိအတိုင်း ပိုမိုမြေကျားနေမြဲ အခြေအနေဖြင့် ရှေ့ဆက်သွားရန်မှာ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ပေ။ ဤအဖွဲ့အစည်းအားလုံးနှင့် ထိုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း အလုပ်လုပ်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့အပေါ် လူထုလက်ခံယုံကြည်မှု၊ မူအပေါ်ရပ်တည်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်အတွင်းရှိ ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ စသည်တို့အပါအဝင် ကိစ္စများစွာအပေါ် ထိခိုက်စေမည့် အန္တရာယ်ကျရောက်စေသည်။ ချဉ်းကပ်မှုကို ပြောင်းလဲရန်အတွက် မြန်မာအရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများက တောင်းဆိုထားပြီး ဖြစ်သည်။ GANHRI APF နှင့် SEANF တို့အနေဖြင့် အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ တုံ့ပြန်ရမည် ဖြစ်သည်။

- ပထမဆုံးအနေဖြင့် MNHRC ကို စစ်အုပ်စု၏ ဩဇာခံကော်မရှင်အဖြစ်နှင့် စစ်အုပ်စု၏ ဝါဒ ဖြန့်ချိရေးအတွက် ကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရမည်။
- ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် စစ်အုပ်စု၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် လုံးလုံးလျားလျားရောက်နေသည့် MNHRC မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ ကျရှုံးနေသော အာဏာသိမ်းလူယူရေး ကြိုးပမ်းမှုနောက်ပိုင်းနှင့် ယင်းမတိုင်မီကာလများကတည်းကပင် ပါရီအခြေခံမူများကို လိုက်နာခြင်း တောက်လျှောက်မရှိခဲ့သည့်အပေါ် နောက်ဆက်တွဲ အရေးယူမှုများ ရှိရမည်။
- တတိယအချက်အနေဖြင့် APF၊ SEANF နှင့် GANHRI တို့အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ကောင်မရှင်အသစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါ်လာရေး လုပ်ဆောင်နေသော မြန်မာအရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကြိုးပမ်းချက်များကို ထောက်ခံအားပေးရမည်။

အဓိကအချက်မှာ ဤအဖွဲ့အစည်းများသည် အလွန်ရှင်းလင်း၊ ရိုးစင်းသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရှိထားပြီး ၎င်းတို့၏သမိုင်းတွင် မင်းဆိုးမင်းညစ်၊ အမုန်းတရားနှင့် အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ် တို့ကိုကျော်လွန်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကို ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် မှန်ကန်သောဘက်တွင် ရပ်တည်ရန် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းအရ ရွေးချယ်ရမည့်တာဝန် ရှိနေသည်။

⁷⁶ “Time for the Emergence of a New National Human Rights Commission Representing the People of Myanmar”, 7 August 2022, CSO Working Group and 32 Myanmar Civil Society Organizations. Available at <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/08/07/time-for-the-emergence-of-a-new-national-human-rights-commission-representing-the-people-of-myanmar/>

အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း NHRI ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ (SEANFI GANHRI နှင့် APF)

- MNHRC ကို လူကြီးမင်းတို့ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ဆိုင်းငံ့ရန် သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်ရန်၊
- စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ရရှိရေးအတွက် ရှေးရှုဆောင်ရွက်နေသော မြန်မာပြည်သူများကို ထောက်ခံပြီး စစ်အုပ်စု၊ နှင့် ၎င်း၏ ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုမှု မလုပ်မိစေရေး ရှောင်ရှားရန်အတွက် MNHRC နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများအားလုံးကို ရပ်တန့်ခြင်းဖြင့် မူအပေါ် အခြေခံရပ်တည်ဆောင်ရွက်ရန်၊
- လာမည့် GANHRI နှစ်ပတ်လည် အထွေထွေအစည်းအဝေးတွင် ၎င်း၏စည်းမျဉ်းများကို အပြောင်းအလဲလုပ်၍ “B” အဆင့်သတ်မှတ်ခံထားရသော NHRI များကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်သုံးသပ် ခွင့်ပြုရန်၊
- ပြည်ထောင်စုလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဖော်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းလုပ်ဆောင်နေသည့် မြန်မာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ခံရန်၊ နှင့်
- လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အသစ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး လုပ်ဆောင်နေသော အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရနှင့် စတင်ဆွေးနွေးပြီး ထောက်ခံပံ့ပိုးရန်။

နိုင်ငံတကာ အလှူရှင်များ

- MNHRC ၏ စီမံကိန်းနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို MNHRC ၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များမှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့မှု ရပ်ဆိုင်းရန်၊
- GANHRI၊ SEANF နှင့် APF တို့မှ MNHRC ကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ဆိုင်းငံ့ရန် သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်စေရန်အတွက် တိုက်တွန်းတောင်းဆိုရန်၊ နှင့်
- လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အသစ်တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး လုပ်ဆောင်နေသော အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို ပံ့ပိုးပေးရန်။

ကုလသမဂ္ဂနှင့် အခြားသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ/အစိုးရများ

- MNHRC နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု ရပ်ဆိုင်းရန် သို့မဟုတ် မဆက်ဆံဘဲ ဆက်လက်နေရန်၊ နှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ/အစိုးရများကိုလည်း ဤသို့လုပ်ဆောင်ရေး တိုက်တွန်းရန်၊
- MNHRC ၏ စီမံကိန်းနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် ပံ့ပိုးပေးခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းရန်၊
- လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အသစ်တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး လုပ်ဆောင်နေသော အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို ပံ့ပိုးပေးရန်၊
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်နေသော မြန်မာပြည်သူတို့၏ တိုက်ပွဲကို ထောက်ခံပံ့ပိုးပေးရန် နှင့် စစ်အုပ်စု သို့မဟုတ် ၎င်း၏လက်ဝေခံအုပ်စုများ သို့မဟုတ် စစ်အုပ်စုအား တိတိတဆိတ် ထောက်ခံ

အားပေးသည့် MNHRC ကဲ့သို့သော အုပ်စုများကို တရားဝင်မှု မပေးရန် တောင်းဆိုသော မြန်မာပြည်သူများ၏ တောင်းဆိုချက်ကို လေးစားရန်။

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီနှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ

- ၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းရန်နှင့် မြန်မာ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများမှ NHRI အသစ်တစ်ရပ် တည်ထောင်ရန် မူကြမ်းရေးဆွဲ ထားသည့် UHRC ဥပဒေအသစ်ကို ပြဋ္ဌာန်းရန်၊ နှင့်
- NHRI အသစ်တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ရန်အတွက် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ပြီး UNHRC၊ အလှူရှင်အစိုးရ နှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂထံမှ အကူအညီများ တောင်းခံရန်။